

**KÜRESEL ŞEHİR PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRMALI VE KAPSAMLI
İNCELENMESİ***

COMPARATIVE AND COMPREHENSIVE ANALYSIS OF GLOBAL CITY
PERFORMANCES

Tayfun VARNALI¹

Öz

Küresel şehirler, ekonomik büyüme, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal refah hedeflerine ulaşmak için stratejik hedefler ve yönetim stratejileri geliştirmektedir. Bu makalenin amacı, küresel şehirlerin performansını sürdürülebilirlik, altyapı kalitesi, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi kriterlere göre karşılaştırmak ve analiz etmektir. Çalışma, mevcut literatürü derleyerek uluslararası performans endeksleri ve raporlarından elde edilen verileri kullanmaktadır. Şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yönelik yapılan bu analizler, stratejik planlama süreçlerinde kullanılmakta ve yöntemlerin genel çerçevesinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır.. Tokyo, Londra, New York, Paris ve Singapur gibi şehirler, yüksek yaşam kalitesi ve çevresel sürdürülebilirlik ile öne çıkarken; Viyana, Kopenhag, Zürih, Melbourne ve Sydney sağlık ve eğitim olanakları ile dikkat çekmektedir. Ayrıca, İstanbul, Londra ve Paris gibi şehirler turizm açısından önemli rol oynarken, güvenlik performansları bakımından Abu Dabi ve Doha yüksek güvenlik standartları sunmaktadır. Bu bulgular, şehirlerin küresel rekabet avantajlarını artırmak, vatandaşlara yüksek yaşam kalitesi sunmak ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için gerekli stratejilere yönelik politika önerileri geliştirilmesini sağlamaktadır.

Anahtar Kelime: Küresel Şehirler, Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi

Jel Kodları: M14, M16, M19

Abstract

Global cities are developing strategic goals and management strategies to achieve economic growth, environmental sustainability and social welfare. The aim of this paper is to compare and analyse the performance of global cities according to criteria such as sustainability, infrastructure quality, safety and quality of life. The study compiles existing literature and uses data from international performance indices and reports. These analyses, which are made to determine the strengths and weaknesses of the cities, are used in strategic planning processes and contribute to the determination of the general framework of the methods. Cities such as Tokyo,

---

¹ Yüksek Lisans, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, E-posta: tayfun_kkk@hotmail.com, [ORCID: 0000-0003-3895-8620](https://orcid.org/0000-0003-3895-8620)

Gönderim Tarihi: 12.07.2024

Yayına Kabul Tarihi: 11.11.2024

Yayın Tarihi: 26.11.2024

London, New York, Paris and Singapore stand out with their high quality of life and environmental sustainability, while Vienna, Copenhagen, Zurich, Melbourne and Sydney stand out with their health and education facilities. Moreover, cities such as Istanbul, London and Paris play an important role in terms of tourism, while Abu Dhabi and Doha offer high security standards in terms of security performance. These findings provide policy recommendations for strategies to increase the global competitive advantages of cities, provide citizens with a high quality of life and achieve sustainable development goals.

.Key Words: Global Cities, Sustainability, Quality Of Life

Jel Codes: M14, M16, M19

GİRİŞ

Günümüzün büyük şehirleri, modern dünyanın dinamik koşullarına uyum sağlamak amacıyla, ekonomik kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik ve toplumsal refahı destekleyen yenilikçi stratejiler ve yönetim yaklaşımları geliştirmektedir. Şehirlerin performansının değerlendirilmesi, bu hedeflere ulaşmada ne derece başarılı olduklarını ve hangi alanlarda iyileştirme gerektiğini belirlemek açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu değerlendirmeler, şehirlerin küresel rekabetçiliklerini artırmak, vatandaşlarına yüksek yaşam kalitesi sunmak ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için stratejik yönelimler geliştirmelerine olanak tanır.

Bu makale, dünya genelindeki şehirlerin performansını kapsamlı bir perspektifle ele alarak sürdürülebilirlik, altyapı kalitesi, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi kritik ölçütler üzerinden bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır. Şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yönelik bu analiz, kentlerin hangi alanlarda gelişim potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymakta; aynı zamanda stratejik planlama süreçlerinde karar alıcılara rehberlik edebilecek önemli içgörüler sunmaktadır. Bu çerçevede, şehirlerin küresel düzeyde rekabet edebilirliğini artırmaya yönelik stratejik yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Araştırma yöntemi, mevcut literatürün kapsamlı bir derlemesini içermektedir. Bu derleme, çeşitli uluslararası performans endeksleri ve raporları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sürdürülebilirlik endeksleri, şehirlerin çevresel etkilerini ve kaynak kullanımını değerlendirirken; altyapı kalitesi göstergeleri, şehirlerin ekonomik faaliyetlerini ve yaşam standartlarını destekleyen fiziksel yapıları analiz etmektedir. Güvenlik performansı, suç oranları ve acil durum müdahale kapasiteleri üzerinden şehirlerin güvenlik düzeylerini ölçerken; yaşam kalitesi endeksleri, sağlık, eğitim ve genel yaşam standartlarını kapsamaktadır.

Bu derleme, uluslararası şehir performans raporlarından, yaşanabilirlik endekslerinden, güvenlik değerlendirmelerinden ve çevresel sürdürülebilirlik kriterlerinden elde edilen verileri kullanarak yapılacaktır. Analizler, şehirlerin performansını detaylı bir şekilde ortaya koyarak, mevcut stratejilerin etkinliğini değerlendirecek ve potansiyel gelişim alanlarını belirleyecektir. Ayrıca, bu bulgular doğrultusunda şehir yönetimlerine yönelik uygulanabilir politika önerileri sunulacak, bu sayede

şehirlerin stratejik planlamalarına ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunulacaktır.

1. ŞEHİRLERDE YAŞAM KALİTESİ VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Performans göstergeleri, bir şehrin belirlenmiş hedeflere ne ölçüde ulaştığını değerlendirmek amacıyla kullanılan ölçüm araçlarıdır (Kaşıkırık, 2023:125-128). Bu göstergeler, genellikle belirli bir dönem içinde gerçekleştirilen şehir yönetimi faaliyetlerinin sonuçlarını nicel verilerle ifade etmekte ve şehirlerin başarılarını sistematik bir biçimde analiz etme işlevini görmektedir. Performans göstergeleri, şehirlerin etkinlik, verimlilik ve kalite seviyelerini takip etmelerine olanak sağlamakta ve bu nedenle hem özel sektörde hem de kamu sektöründe merkezi bir rol oynamaktadır (Kaplan & Norton, 1992:71-79; Demirel, 2020:60-69).

Kaplan ve Norton'un (1992) Balanced Scorecard (Dengeli Skor Kartı) metodolojisi, performans göstergelerinin yalnızca finansal sonuçları değil, aynı zamanda şehirlerin hemşehri memnuniyeti, iç süreçler ve öğrenme ve gelişim gibi diğer kritik alanları da kapsadığını öne sürmektedir. Bu çok yönlü yaklaşım, performans göstergelerinin sadece finansal verilerle sınırlı kalmayıp, şehirlerin uzun vadeli başarılarını destekleyen çeşitli faktörleri dikkate almasını sağlar. Bu çerçevede, performans göstergeleri, şehirlerin stratejik hedeflere ulaşma derecelerini objektif ve kapsamlı bir biçimde değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır (Kaplan & Norton, 1992:71-79; Poyraz, 2024:366-395).

Kamu sektöründe, performans göstergeleri, şehir hizmet kalitesini ve etkinliğini ölçmek için kritik öneme sahip bir araç olarak değerlendirilir (Başpınar, 2021:389-400). Bu göstergeler, şehir hizmetlerinin şeffaf, hesap verebilir ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlayarak kamu kaynaklarının etkin kullanımını teşvik etmektedir (Bouckaert & Halligan, 2008). Şehir hizmetlerinde performans göstergelerinin uygulanması, vatandaşların gereksinimlerinin daha iyi karşılanmasını ve hizmetlerin kalitesinin artırılmasını sağlar (Eroğlu, 2019:546-556). Ayrıca, bu göstergeler, şehir yönetimlerinin hesap verebilirliğini artırarak, hizmetlerin etkinliğini ölçme ve iyileştirme süreçlerine katkıda bulunur (Bouckaert & Halligan, 2008). Ek olarak performans göstergeleri, şehirlerin belirlenmiş hedeflere ulaşma derecelerini sistematik bir şekilde değerlendiren önemli araçlardır. Bu göstergeler, stratejik planlama ve yönetim süreçlerinin etkinliğini artırarak, şehirlerin performanslarını sürekli olarak iyileştirmelerine olanak tanımaktadır (Kaplan & Norton, 1992:71-79; Bouckaert & Halligan, 2008).

Temel performans göstergeleri bir şehrin performansını değerlendirmede kullanılan belirli ve ölçülebilir kriterlerdir. Bu göstergeler, finansal göstergeler, vatandaş memnuniyeti göstergeleri (Dilfiruz, 2022: 65-83), iç süreç göstergeleri ve öğrenme ve gelişim göstergeleri olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmaktadır (Parmenter, 2015:75). Finansal göstergeler, gelir, karlılık ve maliyet kontrolü gibi mali performans ölçen kriterlerdir. Vatandaş memnuniyeti göstergeleri, vatandaş memnuniyeti, vatandaş sadakati ve şikayetler gibi vatandaş ile ilgili performans kriterlerini içermektedir (Demir & Kartal, 2021:55-56). İç süreç göstergeleri, belediye iş süreçlerinin etkinliği ve verimliliğini ölçen

göstergelerdir. Örneğin, belediyelerde hizmet sunum süresi, hata oranı gibi iç süreç performansını değerlendiren kriterler bu kategoriye girmektedir. Öğrenme ve gelişim göstergeleri ise, çalışan memnuniyeti, eğitim programlarının etkinliği gibi belediyelerin öğrenme ve gelişim kapasitesini ölçen göstergelerdir (Neely, Adams ve Kennerley, 2002). Bu göstergelerin ölçümünde genellikle nicel veriler kullanılır ve çeşitli analiz teknikleri ile değerlendirilmeleri sağlanır.

Şehirlerin yaşam kalitesi, sakinlerinin genel iyilik halleri ve tatmin seviyelerini kapsamlı bir şekilde yansıtan bir kavramdır ve bu kavramın değerlendirilmesinde çeşitli kriterler kullanılır (Akyurt, 2015:146-154). Şehirlerde yaşam kalitesini etkileyen faktörler, sosyal, ekonomik, sağlık, çevresel ve kültürel unsurlar olarak sınıflandırılmaktadır. Sağlık faktörleri kapsamında sağlık durumu, yaşam süresi, hastalık oranları ve sağlık hizmetlerine erişim gibi ölçütler, bireylerin fiziksel refahını doğrudan etkilemekte ve sağlık sistemlerinin etkinliğini değerlendirmektedir (Şimşek & Mete, 2023:133-154). Ekonomik faktörler arasında gelir düzeyi, işsizlik oranı ve ekonomik güvence gibi unsurlar yer almakta olup, bu unsurlar bireylerin ekonomik güvenliğini ve sosyal refahını belirleyerek yaşam kalitesinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır (İğdeli & Ay, 2021:1-22). Eğitim düzeyi, okur-yazarlık oranı ve eğitim kurumlarına erişim gibi göstergeler ise bireylerin bilgi ve beceri düzeyini artırarak sosyal ve ekonomik fırsatlarını genişletmekte ve yaşam kalitesini iyileştirmektedir (Öksüz, 2023:459-481). Çevresel faktörler kapsamında hava ve su kalitesi, yeşil alanların varlığı ve gürültü düzeyi gibi unsurlar yer almakta olup, bu unsurlar bireylerin yaşadığı çevrenin kalitesini değerlendirmekte ve çevrenin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. Sosyal ve kültürel faktörler ise toplumsal güvenlik, kültürel etkinliklere erişim, sosyal destek ağları ve toplumsal katılım gibi unsurları içermekte ve bireylerin sosyal yaşam zenginliğini ve toplumsal katılım düzeyini ortaya koymaktadır (Veenhoven, 2000:1-39). Bu faktörlerin tümü bir arada değerlendirildiğinde, şehirlerin yaşam kalitesinin kapsamlı bir analizine olanak sağlanmakta ve şehir sakinlerinin genel refahını artırmayı amaçlayan etkili politikaların geliştirilmesi için bilgi sağlamaktadır (Diener & Suh, 1997:189-216; Schalock, 2004:203-216; Cummins, 2000:55-72).

Şehirlerde performans göstergeleri, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen önemli araçlardır. Örneğin, bir belediyenin sağlık hizmetleri performansını değerlendiren göstergeler, sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık durumlarını iyileştirme potansiyeline sahiptir. Bu tür göstergeler, sağlık hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini artırarak, şehir sakinlerinin genel sağlık durumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Noll, 2004). Eğitim performans göstergeleri ise eğitim kalitesini ölçerek, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirebilir. Bu, eğitim sisteminin etkinliğini artırarak bireylerin sosyal ve ekonomik fırsatlarını genişletir (Akay, 2024:1-19). Ekonomik performans göstergeleri, şehirdeki ekonomik istikrarı ve bireylerin ekonomik güvenliğini sağlamada kritik rol oynar; gelir düzeyi, işsizlik oranları ve ekonomik güvence gibi göstergeler, bölgesel ekonomik sağlığı yansıtır ve şehir sakinlerinin ekonomik refahını güçlendirir (Noll, 2004).

Ayrıca, çevresel performans göstergeleri hava ve su kalitesi, atık yönetimi ve yeşil alanların korunması gibi çevresel unsurları iyileştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu göstergeler, çevresel sürdürülebilirliği artırarak yaşam alanlarının kalitesini ve ekosistem sağlığını destekler. Sosyal ve kültürel performans göstergeleri, toplumsal güvenliği, kültürel etkinliklere erişimi ve sosyal bağların güçlendirilmesini teşvik eder; bu unsurlar, sosyal uyumu ve toplumsal katılımı artırarak şehir sakinlerinin genel refahını iyileştirir (Mitchell & Carson, 1989; Süklüm, 2022:60-74). Performans göstergeleri ve yaşam kalitesi arasındaki bu doğrudan ilişki, şehir sakinlerinin genel refahını artırmak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için kritik bir araç olarak işlev görür.

Yaşam kalitesi, şehirlerde performans göstergeleri üzerinde belirgin bir etkiye sahip olabilir. Yüksek yaşam kalitesine sahip bir şehir, genellikle daha sağlıklı ve eğitilmiş bireyler yetiştirir; bu durum, şehir yönetimlerinin performansını dolaylı yoldan iyileştirebilir. Sosyal ve kültürel açıdan zengin bir çevre, şehirdeki çalışanların motivasyonunu ve verimliliğini artırarak, şehirlerin genel performansını olumlu yönde etkileyebilir. Ekonomik olarak güçlü bir şehir, finansal performans göstergelerini iyileştirebilir ve bu da ekonomik başarıyı destekler (Costanza et al., 2007:267-276). Örneğin, yüksek eğitim seviyesine sahip bireyler, inovasyon ve verimlilik açısından daha yüksek performans sergileyebilir; sağlıklı bir toplum ise iş gücü verimliliğini artırarak ekonomik büyümeye katkıda bulunabilir. Ayrıca, çevresel kalitenin yüksek olduğu şehirlerde, bireylerin yaşam memnuniyeti artar, bu da toplumsal huzur ve güvenliği destekler (Sirgy, 2001). Yaşam kalitesi ile performans göstergeleri arasındaki bu karşılıklı etkileşim, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal refahın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, şehir yönetimleri, performans göstergelerini ve yaşam kalitesini entegre bir şekilde değerlendirerek uzun vadeli stratejiler geliştirmelidir (Eid & Diener, 2004).

2. ŞEHİRLERİN GELECEKTEKİ ROLÜ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, ALTYAPI VE GÜVENLİK PERSPEKTİFLERİ

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Ölçüm Yöntemleri

Sürdürülebilirlik, şehirlerin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarının bütüncül bir şekilde ele alınmasını gerektiren bir yaklaşımdır. Bu kavram, hem mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılamayı hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarını gözetmeyi amaçlamaktadır (Brundtland, 1987:291-294). Şehirler, bu üç boyutu bir arada yönetme yükümlülüğüne sahiptirler ve bu yönüyle sürdürülebilir kalkınmanın temel oyuncularını olarak öne çıkmaktadır.

Çevresel sürdürülebilirlik, şehirlerin karbon ayak izini, su tüketimini, enerji kullanımını, geri dönüşüm oranlarını ve biyolojik çeşitliliği yönetme biçimlerini belirleyen göstergelerle ölçülmektedir (Karabetça, 2021:334-346). Şehirler, bu göstergeleri izleyerek doğal kaynakların korunmasını sağlamalı, çevresel etkilerini azaltmalı ve yeşil alanları korumalıdır (WCED, 1987; Kaya & Taylan, 2020:909-915). Örneğin, yeşil binalar, enerji verimli ulaşım sistemleri ve atık yönetim programları, şehirlerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olabilir.

Ekonomik sürdürülebilirlik, şehirlerin büyüme oranları, işsizlik oranı ve gelir dağılımı gibi ekonomik göstergelerle değerlendirilir. Bu göstergeler aracılığıyla şehirler, ekonomik istikrarı sağlamaya, iş fırsatlarını artırmaya ve ekonomik eşitsizlikleri azaltmaya çalışmaktadır (Dyllick & Hockerts, 2002:130-141; Cinel, 2021: 210-215). Yatırım çekme, girişimciliği teşvik etme ve ekonomik çeşitliliği destekleme gibi stratejiler, şehirlerin ekonomik sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunur (Güler, 2023:155-161).

Sosyal sürdürülebilirlik ise şehirlerde eğitim seviyesi, sağlık durumu ve sosyal eşitlik gibi göstergelerle ölçülür. Bu göstergeler, toplumsal refahı artırmayı, sosyal hizmetlere erişimi geliştirmeyi ve toplumsal uyumu teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Şehirler, eğitim kurumlarını güçlendirme, sağlık hizmetlerini erişilebilir kılma ve sosyal entegrasyonu teşvik etme gibi politikalarla sosyal sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşabilirler(Elkington, 1998; Bebbington, 2001:128-157; Şener, 2022:47-55).

Çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik boyutlarının entegrasyonu, sürdürülebilir kalkınmanın başarısı için kritik öneme sahiptir. Bu bütünsel yaklaşım, şehirlerin sürdürülebilir kalkınma stratejilerini etkili bir şekilde uygulamalarını ve toplumsal refahı artırmalarını sağlar (Elkington, 1998; Dyllick & Hockerts, 2002:130-141; WCED, 1987).

2.2. Alt Altyapının Tanımı ve Önemi

Altyapı, bir toplumun ekonomik faaliyetlerini ve yaşam kalitesini destekleyen temel fiziksel ve organizasyonel yapıların bütünüdür. Bu yapılar arasında yollar, köprüler, su ve kanalizasyon sistemleri, enerji şebekeleri, iletişim ağları ve kamu binaları yer almaktadır. Altyapı, ekonomik kalkınmanın temel taşlarından biridir ve toplumların sürdürülebilir bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için kritik bir rol oynamaktadır (Grigg, 1988; Çakıcı & Kızılboğa, 2021:209-233).

İyi bir altyapı, ekonomik verimliliği artırarak ticaret ve yatırım için uygun bir ortam sağlar, sosyal refahı artırır ve çevresel sürdürülebilirliği destekler (Aschauer, 1989:177-200; Eberts, 1990:15-26). Altyapının önemi, sadece fiziksel yapılarla sınırlı değildir; bu yapıların toplumların ekonomik ve sosyal dinamikleri üzerindeki etkileri de büyüktür. Örneğin, iyi tasarlanmış ve bakım yapılan yollar ve köprüler, mal ve hizmetlerin daha hızlı ve güvenli bir şekilde taşınmasını sağlar, bu da ekonomik etkinliği artırır. Su ve kanalizasyon sistemleri, hem sağlık hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik rol oynar; temiz suya erişim ve etkili atık yönetimi, halk sağlığını korurken ekosistemleri de korumaktadır (Koç, 2022:282-290). Enerji şebekeleri ve iletişim ağları, modern yaşamın temel taşlarıdır; enerji verimliliği ve hızlı iletişim, ekonomik büyümeyi destekler ve sosyal hizmetlerin erişilebilirliğini artırır.

Altyapı yatırımları ve iyileştirmeleri, sadece mevcut ekonomik ve sosyal refahı artırmakla kalmaz, aynı zamanda şehirlerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini de sağlamada kritik bir rol oynamaktadır. Yatırımcılar ve politika yapıcılar, altyapı projelerini planlarken, bu projelerin ekonomik

getirileri, sosyal etkileri ve çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki potansiyel katkılarını dikkate almalıdırlar (Özaslan, 2023:98-113). Bu şekilde, altyapı yatırımları şehirlerin hem mevcut ihtiyaçlarını karşılamak hem de gelecekteki sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için etkili bir araç olabilir.

2.3. Altyapı Performansını Ölçen Göstergeler

Şehirlerin altyapı performansını değerlendirmek için çeşitli göstergeler kullanılır. Bu göstergeler, şehirlerin ekonomik faaliyetlerini ve yaşam kalitesini destekleyen altyapının etkinliğini ölçmede kritik rol oynamaktadır (Grigg, 1988). Altyapı unsurları arasında yollar, köprüler, su ve kanalizasyon sistemleri, enerji şebekeleri, iletişim ağları ve kamu binaları bulunur.

Şehirlerdeki altyapı unsurlarının kalitesi, ekonomik verimliliği artırarak ticaret ve yatırım için uygun bir ortam sağlamaktadır. Ulaşım ve iletişim altyapısının kalitesi, mal ve hizmet akışını hızlandırarak ekonomik etkinliği yükseltir (Aschauer, 1989:177-200). Ayrıca, iyi tasarlanmış su ve kanalizasyon sistemleri, sağlık koşullarını iyileştirir ve çevresel sorunları azaltır. Enerji şebekeleri ise şehirlerin enerji ihtiyacını karşılar ve sürdürülebilir enerji çözümleri sunar (Eberts, 1990:15-26).

Şehirlerin altyapı projeleri çevresel sürdürülebilirlik açısından da büyük öneme sahiptir. Altyapının çevre üzerindeki etkilerini minimize etmek için enerji verimliliği ve geri dönüşüm sistemlerinin entegrasyonu kritik bir rol oynamaktadır. Örneğin, yeşil binalar ve sürdürülebilir atık yönetim sistemleri, şehirlerin çevresel etkilerini azaltarak ekosistemlerin korunmasına katkıda bulunur (Grigg, 1988).

2.4. Şehir Güvenliği ve Risk Yönetimi

Şehir güvenliği, şehirlerde yaşayan bireylerin can ve mal güvenliğini temin etmeye yönelik alınan önlemleri ve yürütülen çalışmaları kapsamlı bir şekilde ifade eder. Şehir güvenliği değerlendirilirken suç oranları, acil durum müdahale kapasitesi, doğal afetlere karşı dirençlilik ve genel kamu güvenliği gibi önemli faktörler analiz edilir (Cozens, Saville & Hillier, 2005:328-356; Felson & Clarke, 1998). Suç oranları, suçların türü ve sıklığı hakkında bilgi sunarken, acil durum müdahale kapasitesi, acil hizmetlerin etkinliği ve hızını değerlendirir. Doğal afetlere karşı dirençlilik, şehirlerin bu tür olaylara karşı hazırlığını ve dayanıklılığını belirlerken, kamu güvenliği ise genel güvenlik ortamının değerlendirilmesini içermektedir.

Risk yönetimi, potansiyel risklerin sistematik bir şekilde tanımlanması, değerlendirilmesi ve bu risklerin minimize edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını içeren bir süreçtir (Aven & Renn, 2010; Kaplan & Garrick, 1981:1-27). Şehir güvenliğini sağlamak adına etkin bir risk yönetimi stratejisi, potansiyel tehditlerin önceden belirlenmesini ve bu tehditlere karşı uygun önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu stratejiler, şehirlerin çeşitli risklere karşı hazırlıklı olmalarını sağlar ve bu risklerin etkilerini azaltarak genel güvenlik düzeyini artırmaktadır.

Örneğin, suç oranlarını düşürmek için uygulanacak güvenlik tedbirleri, acil durumlar için planlanan müdahale stratejileri ve doğal afetlere karşı geliştirilmiş hazırlık planları, şehirlerin güvenlik

seviyelerini yükseltir (Cozens et al., 2005:328-356). Ayrıca, bu stratejiler, toplumsal güvenliği ve bireylerin güvenlik hissini artırarak şehirlerin genel yaşam kalitesini iyileştirir.

3. KÜRESEL ŞEHİR PERFORMANSININ KAPSAMLI DEĞERLENDİRMESİ

Günümüzde şehirlerin performanslarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmek, küresel rekabet gücü, sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi gibi önemli kriterleri içeren çok boyutlu bir analiz gerektirmektedir. Küresel şehirler, sadece ekonomik büyüklükleriyle değil, aynı zamanda sundukları yaşam kalitesi, altyapı kalitesi, güvenlik, çevresel sürdürülebilirlik ve yenilikçilik gibi unsurlarla da öne çıkmaktadır. Bu bölümde, küresel şehirlerin performans göstergeleri detaylı bir şekilde ele alınarak ve bu göstergeler üzerinden yaşam kalitesi değerlendirilmiştir. Küresel şehir performansının değerlendirilmesi, yalnızca mevcut durumun tespiti değil, aynı zamanda gelecekteki gelişim potansiyelinin belirlenmesi açısından da kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, şehirlerin çeşitli performans göstergeleri ile nasıl bir karşılaştırma yapıldığı, yerel yönetimlerin politika geliştirme süreçlerine nasıl etki ettiği ve bu bilgilerin şehirlerin uluslararası alandaki rekabetçiliklerini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir.

3.1. Küresel Şehirlerin Performans Göstergeleri ve Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Günümüz şehirleri, küresel ölçekte rekabet avantajı elde etmek ve vatandaşlarına yüksek yaşam kalitesi sunmak için sürekli olarak performans göstergelerini iyileştirmeye çalışmaktadır. Şehirlerin yaşam kalitesini ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek için kullanılan çeşitli endeksler, şehirlerin ne kadar başarılı olduklarını ölçmede önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda, 2022-2023 yıllarına ait küresel şehir endeksleri, şehirlerin altyapı, yaşanabilirlik ve inovasyon gibi temel alanlarda ne denli başarılı olduklarını gözler önüne sermektedir.

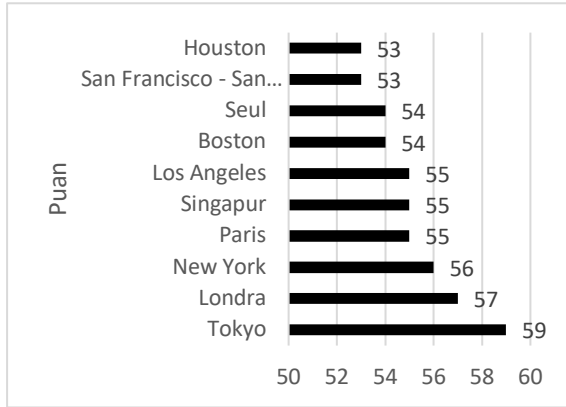
Innovation-Cities tarafından gerçekleştirilen her yıl gerçekleştirilen yenilikçi şehirler endeksi, 2THINKNOW'un 16 yıllık sıralama sürecine dayanarak dünya genelinde en yenilikçi şehirleri belirlemektedir. Sıralama, şehir başına 162 gösterge ve 1000'den fazla veri noktasına dayanan bir puanlama sistemi kullanmaktadır; bu sistem, ekonomik gelişim, teknoloji, eğitim, sağlık, sürdürülebilirlik ve sosyal etkileşim gibi alanlardaki performansı değerlendirmektedir. Araştırmaya göre, küresel şehir endekslerinde ilk beş sırayı alan şehirler, yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik ve altyapı açısından öne çıkmaktadır. Tokyo 59 puanla listenin zirvesindedir ve gelişmiş altyapısı ile yüksek yaşam kalitesi ile dikkat çekmektedir; Londra 57 puanla ikinci, New York 56 puanla üçüncü sıradadır. Paris ve Singapur ise 55 puanla dördüncü ve beşinci sırada yer almakta olup, her iki şehir de tarihi ve kültürel zenginlikleri ile çevre dostu uygulamalarıyla yüksek sürdürülebilirlik standartlarına sahiptir (Innovation-Cities, 2023) (Grafik 1).

IESE Cities in Motion Endeksi, IESE Business School tarafından gerçekleştirilen bir araştırma olup, şehirlerin ekonomik gelişim, sosyal katılım, çevresel sürdürülebilirlik, ulaşım ve yaşam kalitesi gibi çeşitli alanlardaki performanslarını değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Her şehir, bu kriterlere göre 100 puan üzerinden değerlendirilmektedir. IESE Cities in Motion'un 2022-2023 yılı

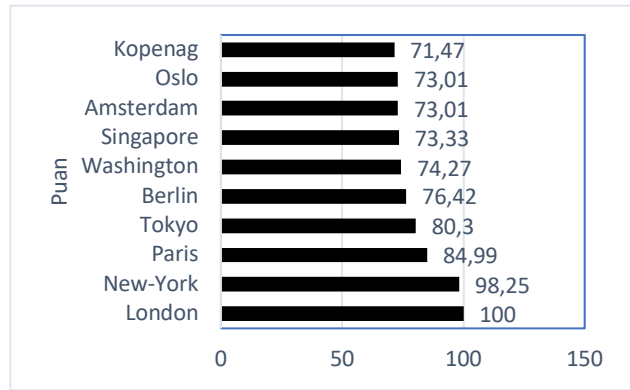
endeksinde, ilk beş şehir, kent yönetimi ve inovasyon konularındaki üstün başarıları ile öne çıkmaktadır. 100 puanla ilk sırada yer alan Londra, gelişmiş ulaşım altyapısı, finansal hizmetler ve kültürel etkinlikler alanlarında en yüksek performansı sergilemektedir. New York, 98,25 puan ile ikinci sırada yer alırken, ekonomik dinamizmi ve uluslararası iş merkezi olarak rolü ile öne çıkmaktadır. Paris, 84,99 puan ile üçüncü sıradadır ve sürdürülebilirlik, kültürel miras ve yüksek yaşam standartları ile tanınmaktadır. Tokyo, 80,3 puan ile dördüncü sıradadır; teknolojik yenilik ve gelişmiş altyapısıyla dikkat çekmektedir. Son olarak, Berlin 76,42 puan ile beşinci sırada yer almakta olup, yüksek yaşam kalitesi, kültürel çeşitlilik ve sürdürülebilirlik yaklaşımları ile öne çıkmaktadır. Bu şehirler, etkin şehircilik stratejilerinin uygulanması ve yaşam kalitesinin artırılması konusundaki başarılı uygulamalarıyla dikkati çekmektedir (Iese, 2022)(Grafik 2).

Grafik 1. 2022-2023 Yıllarında Küresel 500 Şehir Arasında Zirveye Yerleşen İlk 10 Şehir (60 Puan Üzerinden)

(Kaynak: Innovation-Cities, 2023).

Grafik 2. 2022-2023 IESE Cities in Motion Endeksinde İlk 10 Şehir (100 puan üzerinden)

(Kaynak: Iese 2022)

EIU (The Economist Intelligence Unit) tarafından hazırlanan endeks, dünya genelindeki 173 şehirde bireylerin yaşam tarzlarına sunduğu zorlukları değerlendirmektedir. 2024 yılı ortalama puanı, jeopolitik çatışmalar ve konut krizlerine rağmen hafif bir artış göstermiştir. Endeks, şehirleri istikrar, sağlık, kültür ve çevre, eğitim ve altyapı kategorileri altında 30'dan fazla göstereye göre sıralamaktadır. Her gösterge, 1 ile 100 arasında bir puan sağlamak üzere ağırlıklandırılmakta ve bu sayede şehirlerin yaşam kalitesine dair kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadır.

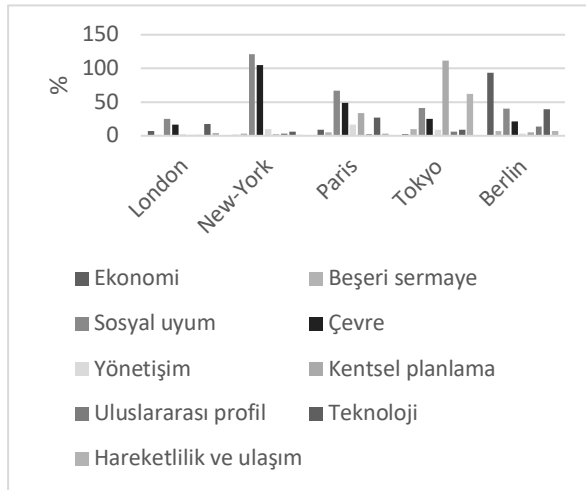
EIU'nun 2023 yılı hareket halindeki şehirler endeksinde, Londra, genel sıralamada öne çıkarak ekonomi, kentsel planlama ve yönetim alanlarında en yüksek performansı sergilemektedir. New York ise ekonomi ve hareketlilikte güçlü bir konumda iken, sosyal uyumda da etkili bir performans göstermektedir. Paris, sosyal uyum ve çevre alanlarında yüksek endeks oranları ile sürdürülebilirlik odaklı stratejiler geliştirmiştir. Bu şehirler, EIU endeksinin belirlediği yaşam kalitesi kriterlerine bağlı olarak, çeşitli zorlukları başarılı bir şekilde yönetme yeteneklerini sergilemektedir.

Tokyo, teknoloji ve hareketlilikte yüksek endeks oranları almasına karşın, sosyal uyumda düşük puanlar göstermektedir; bu durum, şehrin sosyal alanlarda iyileştirme gereksinimlerini ortaya koymaktadır. Berlin de ekonomi ve çevre alanlarında belirgin bir performans sergilerken, sosyal uyum ve kentsel planlama konularında daha düşük oranlar elde etmiştir. Bu durum, Berlin'in şehircilik stratejilerinin gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir (Livewirecalgary, 2024) (Grafik 3).

EIU'nun 2024 Küresel Yaşanabilirlik Endeksi'nde ilk on şehir, yaşanabilirlik açısından yüksek performans sergilemektedir. Viyana, 98,4 endeks oranı ile birinci sıradadır; istikrar, sağlık hizmetleri, eğitim ve altyapı alanlarında tam puan alarak en yüksek yaşanabilirlik seviyesini göstermektedir. Kopenhag, 98 endeks oranı ile ikinci sıradadır ve sağlık hizmetleri, kültür, çevre ve eğitimde yüksek oranlar elde etmiştir. Zürih, 97,1 ile üçüncü sırada, sağlık ve eğitim alanlarında mükemmel performans göstermektedir.

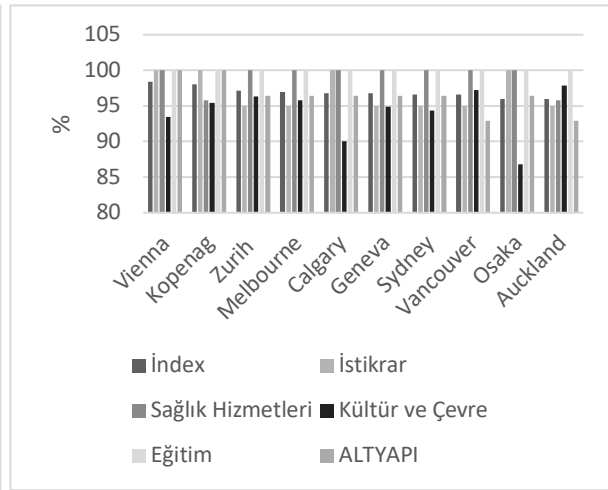
Melbourne, 97 endeks oranı ile dördüncü sıradadır; sağlık hizmetleri, eğitim ve altyapı alanlarında yüksek sonuçlar elde etmiştir. Calgary ve Cenevre, 96,8 endeks oranı ile beşinci sıradadır; her iki şehir de sağlık, eğitim ve istikrar konularında güçlü performans sergilemektedir. Sydney ve Vancouver, 96,6 endeks oranı ile yedinci sıradadır; Sydney sağlık ve eğitimde, Vancouver ise kültür ve çevrede yüksek oranlar almıştır. Osaka ve Auckland, sırasıyla 96 ve 96 endeks oranları ile dokuzuncu ve onuncu sıradadır; her iki şehir de sağlık, eğitim ve altyapı alanlarında başarılı sonuçlar elde etmiştir (Kaynak: Livewirecalgary, 2024) (Grafik 4).

Grafik 3. 2023 Yılı Hareket Halindeki Şehirler Endeksi Oranları

(Kaynak: Livewirecalgary, 2024)

Grafik 4. 2024 Yılı Küresel Yaşanabilirlik Endeksi Oranları

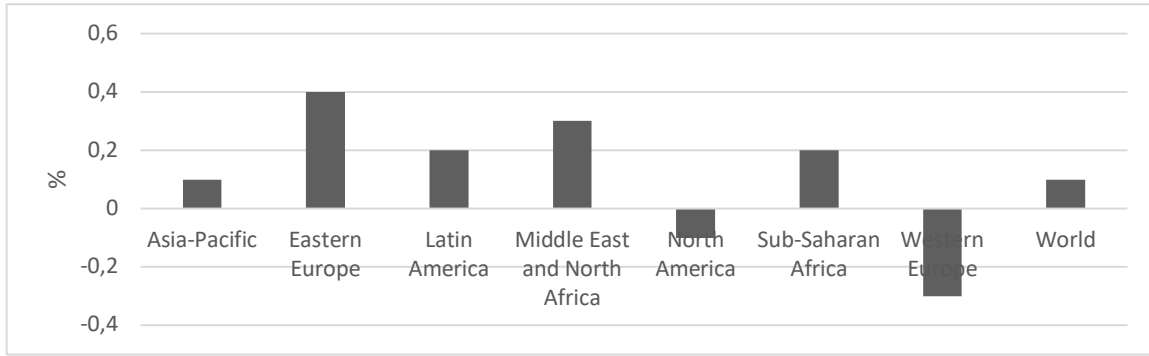

(Kaynak: Livewirecalgary, 2024)

EIU'nun 2024 yılı kıtalara göre yaşanabilirlik endeksi, kıtalar arasındaki yaşam kalitesi farklılıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Asia-Pacific (Asya-Pasifik) bölgesi, 0,1 puanlık endeks artışıyla dikkat çekerken, Eastern Europe (Doğu Avrupa) 0,4 puanla en yüksek iyileşmeyi göstererek

yaşanabilirlik açısından olumlu bir performans sergilemektedir. Latin America (Latin Amerika) ve Sub-Saharan Africa (Sahra Altı Afrika) bölgeleri, sırasıyla 0,2 puanlık artışla orta düzeyde bir yaşanabilirlik sunmaktadır. Middle East and North Africa (Orta Doğu ve Kuzey Afrika) ise 0,3 puanlık artışıyla yaşanabilirlik endeksinde görece bir iyileşme kaydetmiştir. Buna karşın, North America (Kuzey Amerika) ve Western Europe (Batı Avrupa) bölgeleri, sırasıyla -0,1 ve -0,3 puanla negatif bir performans sergileyerek yaşanabilirlik açısından diğer bölgelerin gerisinde kalmaktadır. Küresel yaşanabilirlik endeksi ise genel olarak 0,1 puanlık bir artış göstermekte olup, dünya genelinde yaşanabilirlikte hafif bir iyileşme eğilimini yansıtmaktadır. (Livewirecargary, 2024) (Grafik 5).

Grafik 5. 2024 Yılı Kıtalara Göre Yaşanabilirlik Oranı

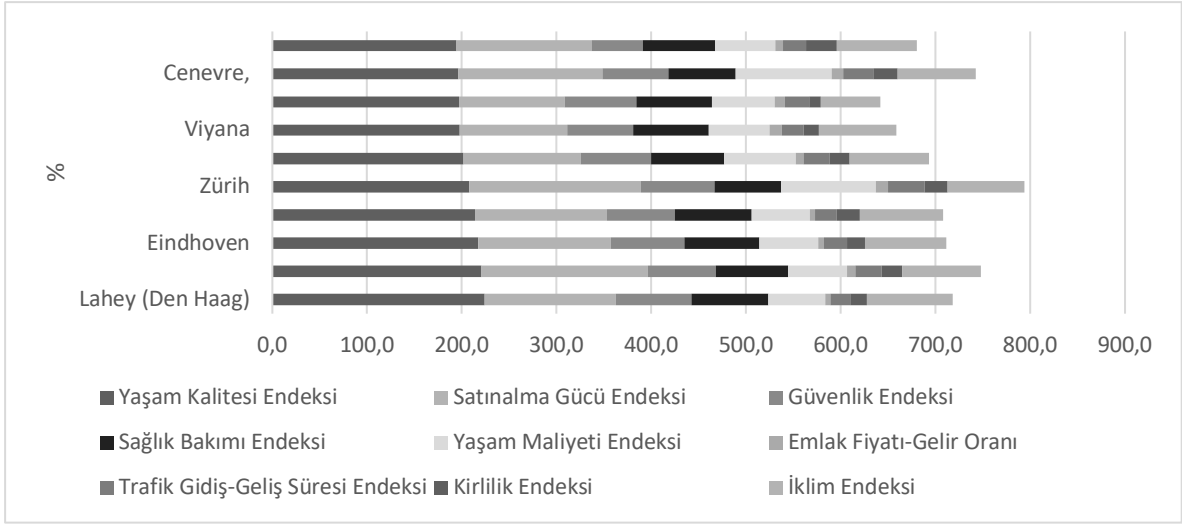
(Kaynak: Livewirecargary, 2024)

Numbeo, veri toplama sürecini kullanıcı katkıları ve güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilerle entegre ederek yürütmektedir. Bu süreç, kullanıcı girdilerinin yanı sıra süpermarket ve taksi şirketleri gibi saygın kaynaklardan elde edilen verileri kapsamaktadır. Kullanıcı girdilerine, veri güvenilirliğini artırmak amacıyla üç kat ağırlık verilmekte ve veri doğruluğunu sağlamak için otuzdan fazla otomatik ve yarı otomatik filtreleme yöntemi kullanılmaktadır. Puanlama sistemi, kullanıcıların yaşam maliyetleri ve ilgili faktörler hakkında sağladıkları bilgilere dayanmakta ve şehir düzeyindeki veriler, katkıda bulunan sayısına göre değerlendirilmektedir.

Numbeo'nun 2024 yılı itibarıyla Şehirler Bazında Yaşam Kalitesi Endeksi'nde öne çıkan ilk beş şehir, çeşitli yaşam kalitesi kriterlerinde belirgin farklılıklar göstermektedir. Lahey, 223,8 endeks oranı ile yaşam kalitesi açısından en üst sırada yer almakta olup; bu şehir, yüksek satın alma gücü, güvenlik ve iklim endeksleri gibi faktörler ile dikkat çekmektedir. Düşük yaşam maliyeti ve emlak fiyatları-gelir oranı, Lahey'i ekonomik olarak erişilebilir kılmakta ve bu durum, şehrin yüksek yaşam kalitesini sunmasına olanak tanımaktadır. İkinci sırada yer alan Lüksemburg, 220,6 endeks oranı ile yüksek satın alma gücü ve sağlık bakımı endeksi ile öne çıkmaktadır. Ancak, yaşam maliyeti ve emlak fiyatları-gelir oranındaki yüksek değerler, şehirdeki yaşamın maliyetli olabileceğini göstermektedir. Lüksemburg'un yüksek sağlık hizmetleri ve satın alma gücü, yaşam standartlarını olumlu yönde etkilemektedir. Üçüncü sırada bulunan Eindhoven, 217,5 endeks oranı ile güçlü satın alma gücü ve sağlık bakımı endeksleri sunarak yüksek yaşam standartları sağlamaktadır. Şehir, düşük kirlilik ve trafik sorunlarıyla da yaşam

kalitesini artırmaktadır. Dördüncü sıradaki Rotterdam, 214,2 endeks oranıyla güçlü sağlık bakımı ve güvenlik endeksleri sunmakta, ancak yüksek trafik gidiş-geliş süreleri ve kirlilik endeksindeki yüksek değerler, yaşam kalitesini kısıtlayabilmektedir. Son olarak, Zürih, 208,1 endeks oranı ile beşinci sırada yer almakta olup, yüksek satın alma gücü ve sağlık bakımı endeksi ile dikkat çekmektedir. Ancak, yüksek yaşam maliyeti ve emlak fiyatları-gelir oranı, Zürih'teki yaşamın ekonomik açıdan daha maliyetli olabileceğini göstermektedir. Zürih'in yüksek satın alma gücü ve sağlık hizmetleri, yaşam kalitesini artıran önemli faktörler arasında yer almaktadır (Numbeo, 2024) (Grafik 6).

Grafik 6. 2024 Yılı Şehirler Bazında Yaşam Kalitesi Endeksi

(Kaynak: Numbeo, 2024)

Happy-City'in Mutlu Şehirler Endeksi, şehirlerin yaşam kalitesini değerlendirmeye yönelik sistematik bir puanlama aracıdır. Bu sistem, sosyal, ekonomik ve çevresel göstergeleri dikkate alarak şehirlerin performansını kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Göstergelere, her şehrin özel koşullarını yansıtacak biçimde ağırlıklar atanmakta ve veriler, kamu kurumları ile istatistik ofislerinden temin edilmektedir. Toplanan veriler, belirli bir formül aracılığıyla puanlanarak yerel düzeydeki durum, ulusal ve uluslararası standartlarla karşılaştırılmaktadır.

Happy-City'in 2024 Mutlu Şehirler Endeksi'nde, ilk beş şehir çeşitli kriterlerde yüksek puanlar alarak genel yaşam kalitesini artıran unsurları temsil etmektedir. Öne çıkan şehirlerden biri olan Aarhus, 1749,2 puanla birinci sırada yer almakta olup, etkili şehir yönetimi, ekonomi, çevre ve mobilite gibi alanlarda güçlü bir performans sergilemektedir. İkinci sırada bulunan Zürih, 1737 puanla özellikle ekonomi ve mobilite alanlarında dikkat çekmektedir; ancak çevresel sürdürülebilirlik konularında bazı zorluklar yaşadığı gözlemlenmektedir. Berlin, 1720,6 puanla üçüncü sırada yer almakta ve şehir yönetimi, ekonomi ve çevre kriterlerinde yüksek puanlar elde etmiştir. Yüksek mobilite puanı, Berlin'in ulaşım sisteminin etkinliğini vurgulamaktadır. Göteborg, 1719,5 puanla dördüncü sıradadır ve yönetim kalitesi ile çevresel sürdürülebilirlik alanlarında dikkate değer bir başarı sergilemektedir. Amsterdam

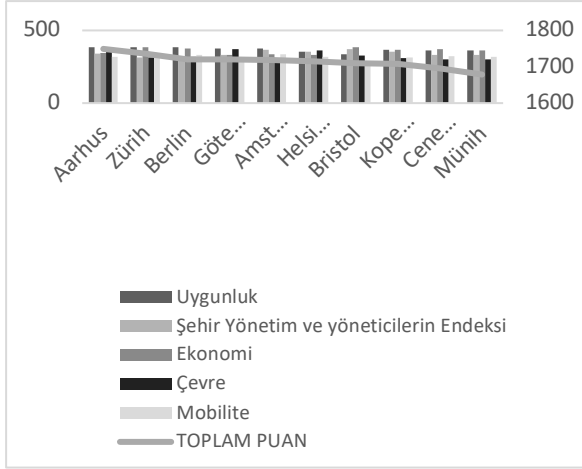
ise 1718,5 puanla beşinci sırada yer almakta ve yüksek uygunluk, ekonomi ve mobilite puanları ile öne çıkmaktadır; buna karşın çevresel sürdürülebilirlik alanında geliştirme gereksinimi bulunmaktadır. Genel olarak, bu şehirler yüksek yaşam kalitesi sunmakla birlikte, her birinin çevresel ve yönetsel alanlarda iyileştirilmesi gereken yönleri bulunmaktadır (Happy-City, 2024) (Grafik 7).

Euromonitor International tarafından hazırlanan dünyanın en iyi 10 şehir destinasyonu endeksi, çeşitli kriterler üzerinden puanlama yapmaktadır. Bu kriterler arasında turistik cazibe, altyapı, güvenlik, sürdürülebilirlik ve yerel deneyimler yer almaktadır. Her bir kriter, belirli ağırlıklarla değerlendirilerek şehirlerin performansı ölçülmektedir. Bu kapsamda, 2023 yılında Euromonitor International tarafından sıralanan dünyanın en iyi 10 şehir destinasyonu, uluslararası geziler açısından dikkat çekici veriler sunmaktadır. Özellikle İstanbul, 20 milyon ziyaretçi ile ilk sırada yer almakta; bu durum, şehrin kültürel ve tarihsel zenginliklerinin uluslararası turistler tarafından büyük ilgi gördüğünü göstermektedir.

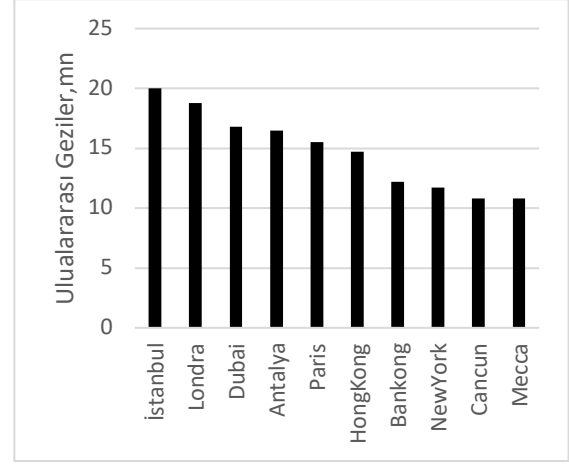
Londra, 18,8 milyon ziyaretçi ile ikinci sıradadır ve geniş kültürel ve tarihi mirasıyla birlikte dünya çapında popüler bir destinasyon olmaya devam etmektedir. Dubai, 16,8 milyon ziyaretçi ile üçüncü sıradadır; modern yapıları ve lüks tatil olanakları ile dikkat çekmektedir. Antalya, 16,5 milyon ziyaretçi ile dördüncü sıradadır ve özellikle tatil köyleri ve doğal güzellikleri ile tanınmaktadır (Euromonitor, 2023).

Paris, 15,5 milyon ziyaretçi ile beşinci sıradadır; şehrin sanatı, tarihi ve mutfağı turistlerin ilgisini çekmektedir. Hong Kong, 14,7 milyon ziyaretçi ile altıncı sıradadır ve Asya'nın önemli finans ve kültür merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bangkok, 12,2 milyon ziyaretçi ile yedinci sıradadır; zengin kültürel mirası ve hareketli gece hayatı ile ünlüdür.

New York, 11,7 milyon ziyaretçi ile sekizinci sıradadır; şehir, kültürel çeşitliliği ve ikonik simgeleri ile dikkat çekmektedir. Cancun ve Mecca, her biri 10,8 milyon ziyaretçi ile dokuzuncu ve onuncu sıradadır. Cancun, plajları ve tatil köyleri ile ünlüken, Mecca, dini ziyaretler açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu sıralama, şehirlerin küresel turizm pazarındaki cazibelerini ve uluslararası ziyaretçi akışını yansıtmaktadır (Euromonitor, 2023) (Grafik 8)

Grafik 7. 2024 Mutlu Şehir Endeksi Oranları

(Kaynak: Happy-City, 2024)

Grafik 8. 2023 Yılında Euromonitor International'a Göre Dünyanın En İyi 10 Şehir Destinasyonu

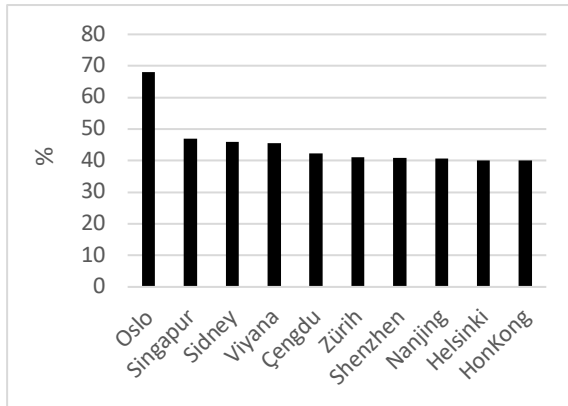
(Kaynak: Euromonitor, 2023)

Rankingroyals endeksi, şehirlerin çevresel sürdürülebilirlik performansını değerlendiren bir sıralama sistemidir. Bu sıralama, dünyanın en çok ziyaret edilen şehirleri üzerinde dokuz "yeşil kriter" kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu kriterler, kamusal yeşil alanların yüzdesi, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla enerji ihtiyacının karşılanma oranı, toplu taşımaya erişim oranı, hava kirliliği seviyesi, kişi başına su tüketimi, yürünebilirlik, şehir çapında geri dönüşüm ve kompostlama uygulamaları ile çiftçi pazarlarının sayısını içermektedir. Puanlama, her kriterin belirli ağırlıklarla değerlendirilmesi suretiyle yapılmakta ve bu şekilde şehirlerin çevresel etkilerini azaltma kapasitesi ölçülmektedir.

Rankingroyals endeksin tarafında 2023 yılında gerçekleştirilen sıralama sonucunda, dünyanın en yeşil 10 şehri belirlenmiştir. Listenin başında yer alan Oslo, %68'lik yüksek yeşil alan oranıyla dikkat çekmekte ve çevre dostu politikalara verdiği önemi göstermektedir. İkinci sıradaki Singapur (%47), yoğun şehirleşme koşullarına rağmen başarılı sürdürülebilirlik stratejileriyle öne çıkmaktadır. Üçüncü sıradaki Sidney (%46), geniş parkları ve yeşil alanlarıyla doğal güzelliklerini koruma çabalarını yansıtmaktadır (Rankingroyals, 2023a). Dördüncü sırada %45,5 ile Viyana, tarihi ve kültürel zenginliklerinin yanı sıra yeşil alanlarıyla Avrupa'nın en yaşanabilir şehirlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Beşinci sıradaki Çengdu (%42,3), Çin'in şehirlerinde artan sürdürülebilirlik farkındalığını göstermektedir (Rankingroyals, 2023a). Altıncı sırada %41 ile Zürih, yeşil alanları ve doğal güzellikleriyle Avrupa'nın önemli şehirleri arasında yer almaktadır. Yedinci sıradaki Shenzhen (%40,9), hızlı büyümesine rağmen yeşil alanlarını korumaktadır. Sekizinci sırada %40,6 ile Nanjing, doğa dostu şehir planlamasına verdiği önemle öne çıkmaktadır. Dokuzuncu sırada %40 ile Helsinki, kuzey iklimine rağmen geniş yeşil alanlarıyla yaşam kalitesini artırmaktadır. Son olarak, onuncu sıradaki Hong Kong (%40), yoğun nüfus ve sınırlı alana rağmen yeşil alanları koruma çabalarını başarıyla sürdürmektedir (Rankingroyals, 2023a) (Grafik 9).

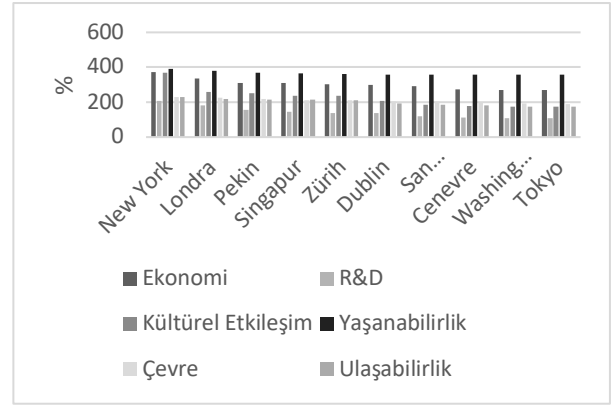
Morim-Foundation Küresel Güç Şehir Endeksi (GPCI), şehirlerin küresel çekiciliğini ve etki alanını değerlendiren bir sıralama sistemidir. Bu endeks, şehirleri ekonomi, araştırma ve geliştirme, kültürel etkileşim, yaşanabilirlik, çevre ve erişilebilirlik gibi altı temel işlev çerçevesinde analiz etmektedir. 2023 GPCI sıralamasında, New York, ekonomik performans (371,1) ve yaşanabilirlik (390) kriterlerinde en yüksek oranları sunarak genel olarak en güçlü şehir olarak öne çıkmaktadır. Londra, ekonomi (336,2) ve yaşanabilirlik (380,9) açısından dikkat çekmektedir. Pekin ise, ekonomi (309,4) ve yaşanabilirlik (367,7) oranları ile üçüncü sırada yer almaktadır. Singapur, yüksek Ar-Ge (143,4) ve yaşanabilirlik (365,6) oranlarıyla öne çıkarken, Zürih, ekonomi (302,7) ve yaşanabilirlik (360) açısından güçlü bir performans sergilemektedir. Dublin, ekonomik performans (298,7) ve yaşanabilirlik (359,3) ile altıncı sıradadır. San Francisco, özellikle kültürel etkileşim (183,9) ve Ar-Ge (117,7) alanlarında daha düşük puanlar almakta, Cenevre ise yüksek yaşanabilirlik (357,9) ile sekizinci sıradadır. Washington, DC, güçlü ekonomik (271,3) ve yaşanabilirlik (357,9) oranları ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. Tokyo, yaşanabilirlik (357,3) açısından yüksek puanlar sunmakta, ancak diğer kriterlerde daha düşük oranlar göstermektedir. Bu sıralama, şehirlerin çeşitli kriterlerdeki performanslarını değerlendirerek güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır (Morim-Foundation, 2023) (Grafik 10).

Grafik 9. 2023 Yılında Dünyanın En Yeşil 10 Şehri Oranları

(Kaynak: Rankingroyals, 2023a)

Grafik 10. 2023 Yılı Küresel Güçlü Şehirler Endeksi

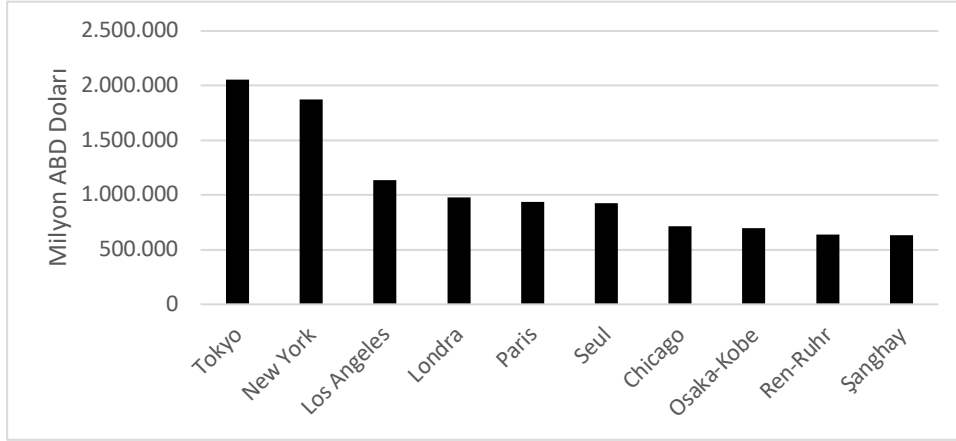

(Kaynak: Morim-Foundation, 2023)

Rankingroyals Endeksi, 2023 yılı itibarıyla dünya genelindeki en zengin metropol alanlarını Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) kriterine göre sıralamaktadır. Bu sıralamada Tokyo, tahmini 2.055.698 milyon ABD doları GSYİH ile lider konumda olup, geniş sanayi altyapısı ve finansal merkezi olma özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. New York, 1.874.398 milyon ABD doları GSYİH ile ikinci sıradadır; şehir, küresel finans, medya ve ticaret merkezleri ile güçlü bir ekonomik yapıya sahiptir. Los Angeles, 1.133.627 milyon ABD doları GSYİH ile üçüncü sırada yer alırken, eğlence endüstrisi ile büyük ölçekli ekonomik faaliyetleri ile dikkat çekmektedir. Londra, 978.402 milyon ABD doları GSYİH ile dördüncü sırada, finansal hizmetler ve uluslararası ticaret alanlarındaki etkisiyle öne çıkmaktadır.

Paris, 934.168 milyon ABD doları GSYİH ile beşinci sırayı almaktadır ve kültürel ve ticari altyapısıyla önemli bir ekonomik merkezdir (Rankingroyals, 2023b). Diğer önde gelen şehirler arasında Seul (926.790 milyon ABD doları), Chicago (714.697 milyon ABD doları), Osaka-Kobe (699.474 milyon ABD doları), Ren-Ruhr (636.449 milyon ABD doları) ve Şanghay (633.935 milyon ABD doları) bulunmaktadır. Bu sıralama, metropol alanlarının ekonomik büyüklüklerini ve küresel ekonomik sistemdeki konumlarını yansıtmaktadır (Rankingroyals, 2023b) (Grafik 11).

Grafik 11. GSYİH'ye Göre İlk 10 En Zengin Metropol Alanı (Milyon ABD Doları)

(Kaynak:Rankingroyals , 2023b)

3.2. Küresel Şehirlerin Sürdürülebilirlik, Altyapı ve Güvenlik Performanslarının Karşılaştırmalı İncelemesi

3.2.1. Altyapı Performanslarının Karşılaştırılması

Altyapı performansı, şehirlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi ve rekabet gücünü koruyabilmesi açısından kritik bir unsurdur. İyi planlanmış ve yüksek standartlara sahip altyapı sistemleri, şehirlerin ekonomik gelişimini desteklerken, yaşam kalitesini artırarak toplumsal refaha katkı sağlamaktadır (Grigg, 1988). Bu bağlamda, şehirler arası altyapı performanslarının karşılaştırılması, mevcut altyapı sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek ve iyileştirilmesi gereken alanları belirlemek adına önem taşımaktadır. Bu çerçevede, 2023 yılında Comparethemarket tarafından yapılan değerlendirmeye göre dünyanın en sürdürülebilir şehirleri, yenilenebilir enerji oranları ve hava kalitesi kriterleri üzerinden incelenmiştir. Listenin başında %100 yenilenebilir enerji oranı ve düşük hava kirliliği (14) ile Reykjavik yer almakta olup, bu durum şehrin enerji sürdürülebilirliği ve hava kalitesi açısından mükemmel bir performans sergilediğini göstermektedir. Benzer şekilde, Montreal %99,95 yenilenebilir enerji oranı ve 35 puanlık hava kalitesi endeksiyle ikinci sırada bulunmakta, bu da şehrin yüksek enerji sürdürülebilirliği ve iyi hava kalitesine sahip olduğunu yansıtmaktadır. (Comparethemarket , 2023). Vancouver, %98 yenilenebilir enerji oranıyla üçüncü sıradadır ve düşük hava kirliliği (11) ile öne çıkmaktadır. Oslo da %98 yenilenebilir enerji oranına sahip olup, hava kalitesi

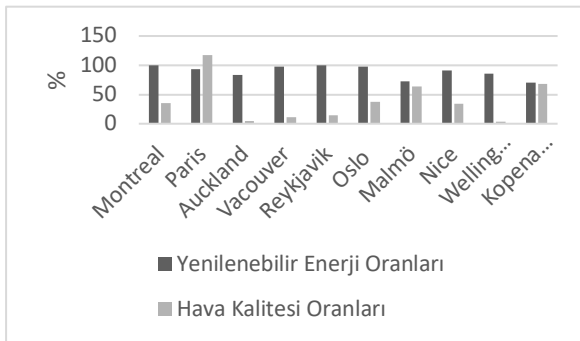

endeksi 37 ile yüksek sürdürülebilirlik performansı göstermektedir. Auckland, %83,3 yenilenebilir enerji oranı ile beşinci sıradadır ve çok düşük hava kirliliği (5) ile dikkat çekmektedir. Bu, şehrin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada başarılı olduğunu göstermektedir (Comparethemarket , 2023).

Diğer şehirler arasında Paris (%92,9 yenilenebilir enerji ve hava kalitesi 117), Nice (%91,4 yenilenebilir enerji ve hava kalitesi 34), Wellington (%86 yenilenebilir enerji ve hava kalitesi 4), Malmö (%72,01 yenilenebilir enerji ve hava kalitesi 64), ve Kopenhag (%70 yenilenebilir enerji ve hava kalitesi 68) yer almaktadır. Bu sıralama, şehirlerin sürdürülebilir enerji kullanımı ve hava kalitesi yönetiminde ne kadar başarılı olduklarını göstermektedir (Comparethemarket , 2023) (Grafik 12).

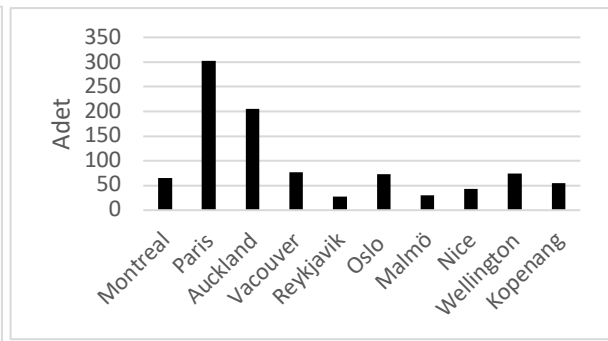
Ayrıca, 2023 yılında dünyanın en sürdürülebilir şehirleri park sayıları, yeşil alan yönetimi ve çevresel sürdürülebilirlik performansları açısından da değerlendirilmektedir. Paris, 302 park ile en yüksek sayıya sahip olup, bu geniş yeşil alan ağı şehrin çevresel sürdürülebilirliğe verdiği önemi ve yüksek yaşam kalitesini yansıtmaktadır. Auckland, 205 park ile ikinci sıradadır ve bu durum, şehrin büyük yeşil alanlar sunarak yüksek yaşam kalitesine katkıda bulunduğunu göstermektedir (Comparethemarket , 2023). Montreal, 65 park ile dikkat çekerken, Vancouver 77 park ve Oslo 73 park ile benzer bir performans sergilemektedir. Wellington ise 74 park ile yeşil alanlarını artırarak çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemektedir. Kopenhag, 55 park ile önemli bir yeşil alan sunarken, Nice 43 park ve Malmö ise 30 park ile daha sınırlı yeşil alan sunmaktadır. Reykjavik, 27 park ile en düşük park sayısına sahip olup, bu durum şehrin yeşil alan yönetiminde diğer şehirler kadar güçlü bir performans sergilemediğini göstermektedir. Bu sıralama, şehirlerin yeşil alan yönetimindeki farklılıkları ve sürdürülebilirlik stratejilerinin çeşitliliğini yansıtmaktadır (Comparethemarket , 2023) (Grafik 13).

Grafik 12. 2023 Yılında Dünyanın En Sürdürülebilir İlk 10 Şehri: Yenilenebilir

(Kaynak: Comparethemarket , 2023)

Grafik 13. 2023 Yılında Dünyanın En Sürdürülebilir İlk 10 Şehri: Park Sayıları

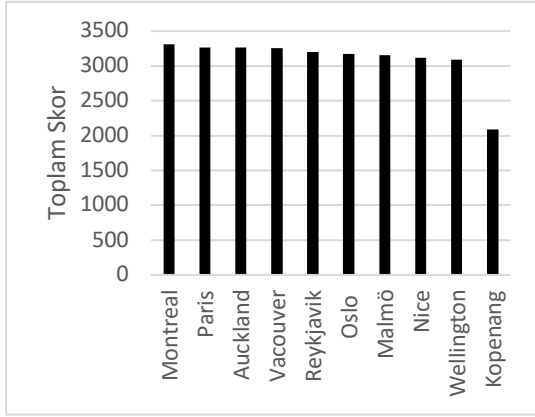

(Kaynak: Comparethemarket , 2023)

2023 yılı itibarıyla, dünyanın en sürdürülebilir şehirleri toplam sürdürülebilirlik skorları açısından değerlendirildiğinde, her bir şehrin çevresel performansı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Montreal, 3308 puan ile en yüksek toplam sürdürülebilirlik skoruna sahiptir; bu yüksek skor, şehrin enerji verimliliği, yeşil alanlar ve hava kalitesi gibi alanlarda güçlü bir performans sergilediğini göstermektedir. Paris, 3265 puan ile ikinci sıradadır; bu, şehrin kapsamlı sürdürülebilirlik stratejileri ve yüksek çevresel standartlarını yansıtmaktadır. Auckland, 3261 puan ile üçüncü sıradadır ve bu yüksek performans, şehrin çevresel yönetim ve yeşil alanlarla ilişkili sürdürülebilirlik çabalarını vurgulamaktadır. Vancouver, 3253 puan ile dördüncü sıradadır ve bu skor, şehrin etkili sürdürülebilirlik uygulamaları ve çevre dostu yaklaşımlarını vurgular. Reykjavik, 3198 puan ile beşinci sıradadır ve şehrin yenilenebilir enerji kullanımı ve düşük hava kirliliği, yüksek toplam skorunu desteklemektedir (Comparethemarket , 2023). Oslo, 3175 puan ile altıncı sıradadır; bu, şehrin sürdürülebilir enerji ve yeşil alanlar konusundaki güçlü performansını yansıtır. Malmö, 3156 puan ile yedinci sıradadır ve şehrin sürdürülebilirlik stratejileri bu skoru sağlamaktadır. Nice, 3118 puan ile sekizinci sıradadır ve şehir, yeşil alan yönetimi ve çevresel sürdürülebilirlik konularında önemli adımlar atmaktadır. Wellington, 3088 puan ile dokuzuncu sıradadır ve bu skor, şehrin sürdürülebilirlik çabalarını ve yeşil alanlarını destekler. Son olarak, Kopenhag, 2088 puan ile onuncu sıradadır, ancak bu şehir diğerleriyle kıyaslandığında daha düşük bir toplam sürdürülebilirlik skoruna sahiptir. Bu sıralama, şehirlerin çevresel sürdürülebilirlik performansındaki farklılıkları ve her bir şehrin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma konusundaki başarılarını yansıtmaktadır (Comparethemarket , 2023) (Grafik 14).

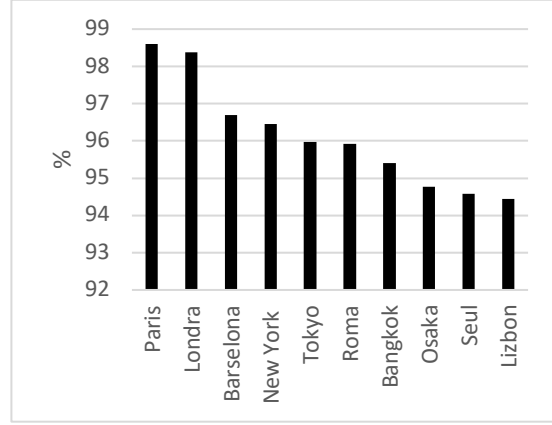
Ayrıca, 2023 yılı itibarıyla dünyanın en iyi altyapısına sahip şehirleri, çeşitli kriterlere göre değerlendirildiğinde, Paris %98,6 ile en yüksek altyapı endeksine sahip şehir olarak öne çıkmaktadır. Bu oran, Paris'in altyapı kalitesi, ulaşım sistemleri ve şehir hizmetlerindeki etkinliğini yansıtmaktadır. Londra %98,37 ile ikinci sıradadır ve benzer şekilde yüksek altyapı standartlarına sahip olup, ulaşım ve diğer şehir hizmetlerinde güçlü performans sergilemektedir. Barselona, %96,69 oranı ile üçüncü sıradadır; şehir, altyapı kalitesi ve ulaşım sistemlerinde yüksek standartlar sunmaktadır. New York, %96,46 ile dördüncü sıradadır ve büyük ölçekli altyapı projeleri ve şehir hizmetleriyle dikkat çekmektedir. Tokyo %95,98 oranıyla beşinci sıradadır; şehir, yüksek teknoloji altyapı ve etkili ulaşım sistemleri ile tanınmaktadır. Roma, %95,92 oranı ile altıncı sıradadır ve tarihi altyapısının modern gereksinimlerle entegrasyonu ile öne çıkmaktadır. Bangkok, %95,4 ile yedinci sıradadır ve gelişen altyapı projeleriyle şehir hizmetlerinde iyileşmeler göstermektedir. Osaka, %94,77 ile sekizinci sıradadır ve etkili ulaşım sistemleri ve altyapı projeleri ile dikkat çekmektedir. Seul, %94,58 oranıyla dokuzuncu sıradadır ve yüksek teknolojiye dayalı altyapı çözümleri ile öne çıkmaktadır. Lizbon, %94,44 ile onuncu sıradadır ve altyapı kalitesi ile ulaşım sistemlerinde sürekli iyileştirmeler göstermektedir. Bu sıralama, şehirlerin altyapı kalitelerini ve hizmet standartlarını oranlar üzerinden değerlendirmektedir (Theworldtravelindex, 2024) (Grafik 15).

Grafik 14. 2023 Yılında Dünyanın En Sürdürülebilir İlk 10 Şehri: Toplam Sürdürülebilirlik Skorları

(Kaynak: Comparethemarket , 2023)

Grafik 15. 2023'te Dünyanın En İyi Altyapısına Sahip Şehirleri: Altyapı Endeksi

(Kaynak:Theworldtravelindex, 2024)

2023 yılında William-Russell şirketi tarafından yapılan değerlendirmeye göre, dünyanın en iyi toplu taşıma seçeneklerine sahip şehirleri çeşitli kriterler üzerinden incelenmiştir. Bu kriterler arasında şehir içindeki toplu taşıma araçlarını kullanmanın ortalama maliyeti, şehirde 100.000 kişi başına düşen toplu taşıma durağı sayısı, milyon kişi başına düşen toplu taşıma araçlarının sayısı, şehirde mevcut metro hatlarının sayısı, paylaşımlı bisikletlerin varlığı, e-scooter sistemleri, 100.000 kişi başına düşen elektrikli araç sayısı ve genel toplu taşıma puanı yer almaktadır. Bu kriterler doğrultusunda, Paris, Stockholm, Hong Kong, New York City ve Oslo gibi şehirler öne çıkarak en yüksek puanları almıştır (William-Russell, 2023a).

Paris, 10 puan ile en yüksek notu alarak toplu taşıma sistemlerinin kapsamı, erişilebilirliği ve etkinliği açısından en iyi performansı sergilemektedir. Stockholm, 9,41 puan ile ikinci sırada yer alarak şehir içi ulaşımda yüksek kalite ve etkinliği ile dikkat çekmektedir. Hong Kong, 8,82 puan ile üçüncü sırada olup geniş ve etkili bir toplu taşıma ağına sahip olarak ulaşım konusunda yüksek memnuniyet sağlamaktadır. New York City, 8,24 puan ile dördüncü sırada bulunmakta ve büyük ölçekli ve çeşitli toplu taşıma seçenekleri sunmaktadır. Oslo, 7,65 puan ile beşinci sırada yer almakta ve sürdürülebilir ulaşım çözümleri ile dikkat çekmektedir (William-Russell, 2023a).

Brüksel, 7,06 puan ile altıncı sırada bulunarak toplu taşıma ağının erişilebilirliği ve etkinliği açısından yüksek bir performans sergilemektedir. Londra, 6,42 puan ile yedinci sırada yer almakta ve geniş bir toplu taşıma ağı sunmasına rağmen diğer şehirler kadar yüksek bir puan alamamıştır. Berlin, 5,88 puan ile sekizinci sırada yer almakta ve şehir içi ulaşımda etkinlik konusunda iyi performans göstermektedir. Buenos Aires, 5,29 puan ile dokuzuncu sırada olup toplu taşıma seçeneklerinde belirli

iyileştirmeler göstermektedir. Madrid ise 4,12 puan ile onuncu sırada yer almakta ve toplu taşıma sistemlerinde daha fazla geliştirmeye ihtiyaç duymaktadır (William-Russell, 2023a).

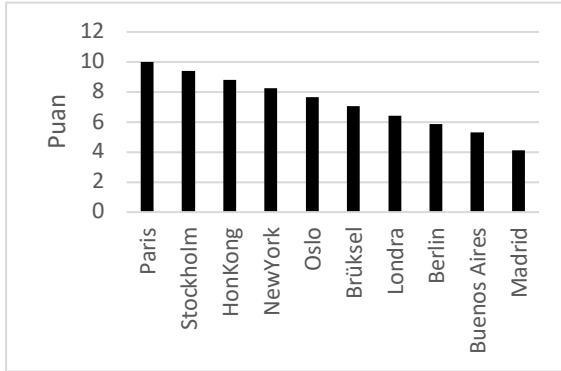
Bu sıralama, şehirlerin toplu taşıma sistemlerinin kapsamını ve etkinliğini değerlendirerek, en iyi toplu taşıma seçeneklerini sunan şehirleri göstermektedir. Şehirlerin bu alandaki performansları, sürdürülebilir ulaşım çözümlerine olan bağlılıklarını ve toplu taşıma ağlarının kullanıcılar için ne kadar erişilebilir ve etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu değerlendirme, şehirlerin toplu taşıma politikaları ve altyapı yatırımlarının genel memnuniyet ve sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini vurgulamakta, diğer metropollere de örnek teşkil etmektedir (William-Russell, 2023a) (Grafik 16).

2023 yılında William-Russell şirketi tarafından yapılan değerlendirmeye göre, dünyanın en çevre dostu ulaşım seçeneklerine sahip şehirleri çeşitli kriterler çerçevesinde incelenmiştir. Bu kriterler arasında, şehirde bulunan paylaşımlı bisikletlerin sayısı, mevcut e-scooter sistemlerinin sayısı, 2022 yılında satılan elektrikli araç (BEV) sayısı, 100.000 kişi başına düşen elektrikli araç sayısı ve şehirlerin çevre dostu ulaşım seçeneklerine göre aldıkları genel puan yer almaktadır (William-Russell, 2023a). Bu değerlendirme sonucunda, Paris, Stockholm, Brüksel, Londra ve New York City gibi şehirler öne çıkarak en yüksek puanları almış ve çevre dostu ulaşım sistemleriyle dikkat çekmişlerdir. 2023 yılında yapılan değerlendirmeye göre, dünyanın en çevre dostu ulaşım seçeneklerine sahip şehirleri arasında Paris, Stockholm, Brüksel, Londra ve New York gibi metropoller öne çıkmaktadır. Paris, 10 puan ile listenin başında yer alarak çevre dostu ulaşım sistemlerinde en üst sırada yer almıştır. Bunu, 9,41 puan ile Stockholm, 8,82 puan ile Brüksel ve 8,24 puan ile Londra takip etmektedir. New York ise 7,65 puan ile beşinci sırada yer almaktadır (William-Russell, 2023a).

Bu sıralamanın temelini oluşturan kriterler, şehirlerin paylaşımlı bisiklet ve e-scooter sistemlerinin yaygınlığı, elektrikli araç satışları ve 100.000 kişi başına düşen elektrikli araç sayısı gibi unsurlardır. Paris'in yüksek puanı, bu alanlarda gösterdiği güçlü performansı yansıtmaktadır. Stockholm ve Brüksel de benzer şekilde çevre dostu ulaşım sistemlerini teşvik eden politikaları ve altyapıları sayesinde üst sıralarda yer almaktadır (William-Russell, 2023a).. Londra ve New York, yoğun nüfuslarına rağmen çevre dostu ulaşım çözümlerine yönelik yatırımları ile dikkat çekmektedir. Bu şehirlerin çevre dostu ulaşım sistemlerine yaptıkları yatırımlar, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma konusundaki kararlılıklarını göstermektedir. Özellikle, elektrikli araçların yaygınlaşması ve paylaşımlı ulaşım araçlarının kullanımı, karbon emisyonlarını azaltmada önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, bu şehirler, altyapılarını geliştirmeye devam ederek, toplu taşıma seçeneklerini daha erişilebilir ve çevre dostu hale getirmektedir (William-Russell, 2023a).

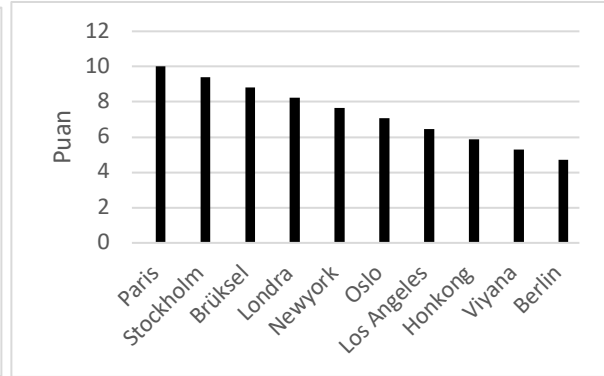
Genel olarak, bu değerlendirme, şehirlerin çevre dostu ulaşım çözümlerine verdikleri önemin altını çizmektedir ve diğer metropollere örnek teşkil etmektedir. Çevre dostu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi, şehirlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaları ve gelecekte daha yaşanabilir şehirler inşa etmeleri açısından kritik öneme sahiptir (Grafik 17).

Grafik 16. 2023 Yılında Dünyanın En İyi Toplu Taşıma Seçeneklerine Sahip İlk 10 Şehir

(Kaynak:William-Russell, 2023a)

Grafik 17. 2023 Yılında Dünyanın En Çevre Dostu Ulaşım Seçenekleri Sunan İlk 10 Şehir

(Kaynak:William-Russell, 2023a)

3.2.2. Güvenlik Performanslarının Karşılaştırılması

Güvenlik performansı, kentsel yaşamın sürdürülebilirliği ve şehirlerin genel kalkınma düzeyi açısından hayati bir öneme sahiptir. Güvenli bir şehir ortamı, hem mevcut hem de potansiyel yatırımcılar için cazibe merkezi olmanın yanı sıra vatandaşların yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, farklı şehirlerin güvenlik performanslarının karşılaştırılması, kentsel politikaların etkinliğini değerlendirme ve iyileştirme açısından kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır. (Aven & Renn, 2010; Kaplan & Garrick, 1981:1-27). Bu çerçevede, 2023 yılında Rakingroyals tarafından yayımlanan güvenlik endeksi, dünyanın en güvenli şehirleri hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Endekse göre, Abu Dabi %88,3 oranıyla en yüksek güvenlik puanına sahip şehir olarak öne çıkmakta olup, bu yüksek oran şehrin düşük suç oranları ve yüksek güvenlik standartlarını yansıtmaktadır. Doha ise %86 oranıyla ikinci sırada yer almakta ve düşük suç oranları ile yüksek güvenlik önlemleriyle dikkat çekmektedir. Listenin üçüncü sırasında bulunan Acman, %84,9 güvenlik puanına sahip olup, etkili güvenlik yönetimi ve düşük suç oranları ile güvenli bir yaşam sunmaktadır (Rankingroyals, 2023c).

Taipei, %84,8 oranı ile dördüncü sıradadır ve güvenlik standartlarıyla yüksek bir performans sergilemektedir. Sharjah, %84,6 oranıyla beşinci sıradadır; şehirdeki güvenlik uygulamaları yüksek standartlara sahiptir. Quebec City, %83,8 oranıyla altıncı sıradadır ve güvenlik açısından yüksek performans gösteren şehirlerden biridir. Dubai, %83,7 oranı ile yedinci sıradadır ve güçlü güvenlik altyapısı ile tanınmaktadır. Bern, %82,3 oranıyla sekizinci sıradadır ve yüksek güvenlik standartlarına sahip bir şehir olarak öne çıkmaktadır(Rankingroyals, 2023c).

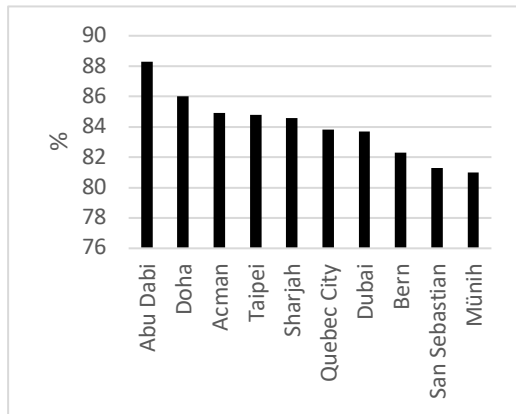
San Sebastian, %81,3 oranıyla dokuzuncu sıradadır; şehirdeki güvenlik önlemleri ve düşük suç oranları ile dikkat çekmektedir. Münih, %81 oranıyla onuncu sıradadır ve güvenlik standartları açısından yüksek bir performans sergilemektedir. Bu sıralama, şehirlerin güvenlik standartlarını ve vatandaşlarına sağladıkları güvenliği değerlendirmektedir (Rankingroyals, 2023c) (Grafik 18).

Diğer yandan, Rankingroyals tarafından 2022 yılında yayımlanan dünyanın en tehlikeli şehirleri sıralaması, her 100.000 kişideki suç oranlarına göre belirlenmiş olup, kentlerdeki güvenlik sorunlarının bir karşıt görünümünü sunmaktadır. Bu listeye göre, Tijuana %138 gibi yüksek bir suç oranına sahip olup, şehrin yüksek düzeyde şiddet suçları ve organize suç faaliyetleri ile karakterize edildiğini göstermektedir (Rankingroyals, 2023d). Acapulco, %110,5 oranıyla ikinci sıradadır ve benzer şekilde, yüksek şiddet suçları ve güvenlik sorunları ile tanınmaktadır. Karakas, %99,98 oranıyla üçüncü sıradadır ve şehir, yüksek suç oranları ve şiddet olayları ile dikkat çekmektedir. Ciudad Victoria, %86,01 oranıyla dördüncü sıradadır; şehir, yüksek suç oranları ve güvenlik problemleri yaşamaktadır. Ciudad Juárez, %85,56 oranıyla beşinci sıradadır ve özellikle şiddet içeren suçların yüksek olduğu bir şehir olarak bilinmektedir (Rankingroyals, 2023d).

Irapuato, %81,44 oranıyla altıncı sıradadır ve suç oranları açısından yüksek bir tehlike profili sergilemektedir. Ciudad Guayana, %78,3 oranıyla yedinci sıradadır ve şehirdeki güvenlik sorunları ve suç oranları dikkat çekmektedir. Natal, %74,67 oranıyla sekizinci sıradadır; şehir, yüksek suç oranları ve güvenlik endişeleri ile öne çıkmaktadır (Rankingroyals, 2023d).

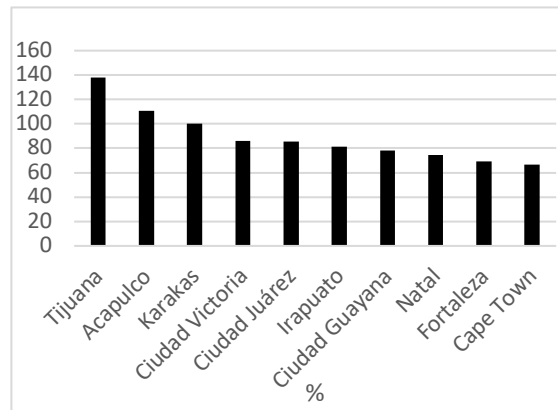
Fortaleza, %69,15 oranıyla dokuzuncu sıradadır ve şehir, şiddet suçları ve yüksek suç oranları ile karakterize edilmektedir. Cape Town, %66,36 oranıyla onuncu sıradadır ve yüksek suç oranları ile tehlike profili sergilemektedir. Bu sıralama, şehirlerdeki yüksek suç oranlarını ve güvenlik problemlerini yansıtmaktadır (Rankingroyals, 2023d) (Grafik 19).

Grafik 18. 2023 Yılında Dünyanın En Güvenli İlk 10 Şehri

(Kaynak: Rankingroyals, 2023c)

Grafik 19. 2022 Yılında Dünyanın En Tehlikeli 10 Şehri (100.000'de)

(Kaynak: Rankingroyals, 2023d)

SONUÇ

Küresel şehirlerin performansları, sürdürülebilirlik, altyapı kalitesi, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi kriterlere göre detaylı bir şekilde değerlendirildiğinde, belirgin farklılıklar ve çeşitli dinamikler ortaya çıkmaktadır. Tokyo, Londra, New York, Paris ve Singapur gibi şehirler, yüksek yaşam kalitesi ve çevresel sürdürülebilirlik açısından ön plana çıkmaktadır. Bu şehirler, gelişmiş altyapıları, etkili çevre politikaları ve yüksek yaşam standartları ile dikkat çekmektedir. Örneğin, Paris ve Singapur, geniş yeşil alanları ve çevre dostu uygulamaları ile sürdürülebilirlik alanında yüksek puanlar almıştır.

Şehircilik yönetimi ve inovasyon alanında, Londra, New York, Paris, Tokyo ve Berlin gibi şehirler etkili stratejiler ve yenilikçi yaklaşımlarla öne çıkmaktadır. Bu şehirler, modern altyapı projeleri, akıllı şehir uygulamaları ve yüksek yaşam kalitesi stratejileri ile dikkat çekmektedir. Şehirlerin yönetimindeki bu yenilikçi yaklaşımlar, şehirlerin küresel rekabet avantajlarını artırırken, aynı zamanda vatandaşların yaşam standartlarını da iyileştirmektedir.

Yaşanabilirlik endeksinde ise Viyana, Kopenhag, Zürih, Melbourne ve Sydney gibi şehirler, sağlık hizmetleri, eğitim olanakları ve çevresel koşullar açısından yüksek performans sergilemektedir. Bu şehirler, yüksek sağlık standartları, eğitim kalitesi ve çevre koruma önlemleri ile sakinlerinin genel yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu şehirler, ayrıca, sosyal refah ve genel yaşam kalitesi ile ilgili en iyi uygulamaları sunarak örnek teşkil etmektedir.

Küresel turizm açısından, İstanbul, Londra, Dubai, Antalya ve Paris gibi şehirler yüksek turist çekişi ile öne çıkmaktadır. Bu şehirler, zengin kültürel ve tarihsel mirasları, turistik cazibeleri ve gelişmiş konaklama olanakları ile turistlerin ilgisini çekmektedir. Öte yandan, Oslo, Singapur, Sidney ve Viyana gibi şehirler, yüksek yeşil alan oranları ve çevre dostu politikaları ile çevresel sürdürülebilirlik açısından başarılı performanslar sergilemektedir. Bu şehirler, çevresel faktörlerin yaşam kalitesi üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir.

Güvenlik performansları açısından, Abu Dabi, Doha ve Acman yüksek güvenlik standartları ile dikkat çekerken, Tijuana yüksek suç oranları ile en tehlikeli şehirler arasında yer almaktadır. Bu şehirlerin güvenlik seviyeleri, suç oranları ve acil durum müdahale kapasiteleri, şehirlerin genel güvenlik durumunu ve yaşam kalitesini yansıtmaktadır. Güvenlik performansındaki bu farklılıklar, şehirlerin risk yönetimi stratejileri ve güvenlik politikaları açısından önemli veriler sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu kapsamlı analizler, şehirlerin küresel rekabet avantajlarını artırmak, vatandaşlarına yüksek yaşam kalitesi sunmak ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için gerekli stratejileri belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Şehirlerin güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirleyerek, stratejik planlama ve politika geliştirme süreçlerinde bu verilerin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Bu sayede şehir yönetimleri, mevcut sorunları çözümlerin yanı sıra gelecekteki zorluklara karşı daha etkili stratejiler geliştirme olanağına sahip olacaklardır. Bu kapsamda politika önerileri aşağıdaki gibidir:

Sürdürülebilir Kalkınma Stratejilerinin Geliştirilmesi: Şehirlerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşabilmesi için karbon ayak izini azaltma, enerji verimliliğini artırma ve yeşil alanları genişletme yönünde kapsamlı stratejiler oluşturulmalıdır. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmalı ve geri dönüşüm oranları artırılmalıdır. Ayrıca, şehir planlamasında sürdürülebilir ulaşım çözümleri ve çevre dostu inşaat yöntemleri teşvik edilmelidir.

Altyapı Yatırımlarının Artırılması: Altyapı kalitesini yükseltmek amacıyla mevcut altyapı sistemleri modernize edilmeli ve yeni projeler uygulanmalıdır. Özellikle su ve enerji şebekeleri, toplu taşıma sistemleri ve dijital altyapılar üzerinde yatırımlar yapılmalıdır. Bu altyapı yatırımları, ekonomik verimliliği ve sosyal refahı artırırken çevresel sürdürülebilirliği de destekleyecektir.

Şehircilik Yönetimi ve İnovasyonun Teşvik Edilmesi: Şehir yönetiminde akıllı şehir teknolojilerinin ve veri analizlerinin kullanımıyla yönetim süreçleri iyileştirilmeli, inovasyon kapasitesi artırılmalıdır. Etkili şehircilik stratejileri ve inovatif projeler geliştirilerek yaşam kalitesi yükseltilebilir. Bu kapsamda şehirlerin dijital dönüşüm süreçleri desteklenmelidir.

Yaşam Kalitesini İyileştirmeye Yönelik Politikaların Uygulanması: Sağlık hizmetleri, eğitim olanakları ve sosyal hizmetler alanlarında iyileştirmeler yapılmalıdır. Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği artırılmalı, eğitim kurumları desteklenmeli ve sosyal eşitliği sağlamaya yönelik politikalar geliştirilmelidir. Ayrıca, şehirlerin sosyal ve kültürel etkinlikler sunarak sakinlerinin yaşam kalitesini artırmaları teşvik edilmelidir.

Güvenlik Önlemlerinin Güçlendirilmesi: Şehir güvenliğini sağlamak amacıyla suç oranlarını azaltma ve acil durum müdahale kapasitelerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Güvenlik politikaları suç öncesi ve sonrası önlemleri kapsamalı, acil durum planlamaları ve doğal afet hazırlıkları yapılmalıdır. Toplum tabanlı güvenlik yaklaşımları ve eğitici programlar uygulayarak toplumsal güvenliğin artırılması sağlanmalıdır.

Küresel Rekabet Avantajlarının Artırılması: Şehirlerin uluslararası işbirlikleri ve yatırım fırsatları değerlendirilmeli; kültürel ve tarihsel zenginlikler öne çıkarılarak şehirlerin uluslararası düzeyde tanıtımı yapılmalı ve turizm potansiyeli artırılmalıdır. Şehirlerin global endekslerde daha iyi sıralamalar elde edebilmesi için sürekli gelişim ve iyileştirme çalışmalarına odaklanılması önerilmektedir.

Bu politikalar, şehirlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarına, yaşam kalitesini artırmalarına ve küresel rekabet avantajlarını güçlendirmelerine katkı sağlayacaktır. Şehir yönetimleri bu önerileri uygulayarak mevcut sorunları çözebilir ve gelecekteki zorluklara karşı hazırlıklı olabilir.

KAYNAKÇA

Akay, H. (2024). Gençlerin Kariyer Planlamasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rollerini. *Ekonomi İşletme Siyaseti Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 10(1), 1-19.

- Akyurt, N. (2015). Yaşam Kalitesi'nin Sosyo-Demografik Özellikler ile İlişkisi: "Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı" Öğrencileri Örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 5(5), 146-154.
- Aschauer, D. A. (1989). Is Public Expenditure Productive?. *Journal of Monetary Economics*, 23(2), 177-200. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(89\)90047-0](https://doi.org/10.1016/0304-3932(89)90047-0)
- Aven, T., & Renn, O. (2010). Risk Management and Governance: Concepts, *Guidelines and Applications*. Springer. DOI: 10.1007/978-3-642-13926-0
- Başpınar, N. (2021). Application of Balanced Results Card Adapted to Local Governments and Küçükçekmece Municipality Example. *Journal of Life Economics*, 8(3), 389-400.
- Bebbington, J. (2001). Sustainable Development: A Review of the International Development, Business and Accounting Literature. *Accounting Forum*, 25(2), 128-157. DOI: 10.1111/1467-6303.00059
- Behn, R. D. (2003). Why Measure Performance? Different Purposes Require Different Measures. *Public Administration Review*, 63(5), 586-606. DOI: 10.1111/1540-6210.00322
- Bouckaert, G., & Halligan, J. (2008). *Managing Performance: International Comparisons*. Routledge.
- Bozeman, B. (2002). Public Value Failure: When Efficient Markets May Not Do. *Public Administration Review*, 62(2), 145-161. DOI: 10.1111/0033-3352.00165
- Brundtland, G. H. (1987). Our Common Future—Call for Action. *Environmental Conservation*, 14(4), 291-294.
- Carter, N. T., & Keeler, A. G. (2008). Life-cycle Cost Analysis of Storm-water Management. *Journal of Water Resources Planning and Management*, 134(6), 556-559. DOI: 10.2202/1547-7355.1732
- Cinel, E. A. (2021). Türkiye'de Eğitim Harcamaları ve Sürdürülebilir Büyüme İlişkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 210-227.
- Comparethemarket (2023). The World's Most Sustainable Cities <https://www.comparethemarket.com.au/energy/features/worlds-most-sustainable-cities/>
Erişim Tarihi:20.05.24
- Costanza, R., Fisher, B., Ali, S., Beer, C., Bond, L., Boumans, R., ... & Snapp, R. (2007). *Quality of Life: An Approach Integrating Opportunities, Human Needs, and Subjective Well-being*. *Ecological Economics*, 61(2-3), 267-276. DOI: 10.5194/sapiens-1-11-2008
- Cozens, P., Saville, G., & Hillier, D. (2005). Crime Prevention through Environmental Design (CPTED): A Review and Modern Bibliography. *Property Management*, 23(5), 328-356. DOI: 10.2202/1547-7355.1732

- Cummins, R. A. (2000). Objective and Subjective Quality of Life: An Interactive Model. *Social Indicators Research*, 52(1), 55-72. DOI: 10.1023/A:1007027822521
- Cutter, S. L., Burton, C. G., & Emrich, C. T. (2008). Disaster Resilience Indicators for Benchmarking Baseline Conditions. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 5(1), 1-22.
- Çakıcı, K. ve Kızılboğa Özaslan, R. (2021). Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Akıllı Kent Uygulamalarındaki Karşılığı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 209-233. <https://doi.org/10.36362/gumus.829733>
- Demir, S. ve Kartal, B. (2021). Belediye Hizmetleri Memnuniyet Araştırması: Ünye Belediyesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 50-81. <https://doi.org/10.34086/rteusbe.938159>.
- Demirel, D. (2020). Yerel Yönetimlerde Orta ve Üst Düzey Yöneticilerin Performans Değerlendirme Yöntemlerine Dair Nitel Bir Araştırma: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 60-69.
- Diener, E., & Suh, E. M. (1997). Measuring Quality of Life: Economic, Social, and Subjective Indicators. *Social Indicators Research*, 40(1-2), 189-216. DOI: 10.1023/A:1006859511756
- Dilfiruz, B. (2022). Doğrudan Vatandaş Katılımının Yerel Yönetimsel Kapasiteye Etkisi. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(2), 65-83.
- Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond the Business Case for Corporate Sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130-141. DOI: 10.1002/bse.323
- Dziegielewski, B., & Baumann, D. D. (1992). Benefits of Optimizing Water Use Efficiency. *Journal of the American Water Works Association*, 84(10), 37-47.
- Eberts, R. W. (1990). Public Infrastructure and Regional Economic Development. *Economic Review*, 26(1), 15-26.
- Eid, M., & Diener, E. (2004). Global Judgments of Subjective Well-being: Situational Variability and Long-term Stability. *Social Indicators Research*, 65(3), 245-277. DOI: 10.1023/B:SOCI.0000003801.89195.bc
- Elkington, J. (1998). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. New Society Publishers.
- Eroğlu, H. T. (2019). Bitmeyen Senfoni: Belediyelerde Performans Denetimi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 546-556. <https://doi.org/10.33712/mana.657297>
- Euromonitor (2023). Euromonitor International's report reveals world's Top 100 City Destinations for 2023. <https://www.euromonitor.com/press/press-releases/dec-2023/euromonitor->

internationals-report-reveals-worlds-top-100-city-destinations-for-2023

Erişim

Tarihi:18.05.24

- Felson, M., & Clarke, R. V. (1998). *Opportunity Makes the Thief: Practical Theory for Crime Prevention*. Police Research Series, Paper 98.
- Godschalk, D. R. (2003). Urban Hazard Mitigation: Creating Resilient Cities. *Natural Hazards Review*, 4(3), 136-143. DOI: 10.1061/(ASCE)1527-6988(2003)4:3(136)
- Grigg, N. S. (1988). *Infrastructure Engineering and Management*. Wiley.
- Grigg, N. S. (2003). *Water, Wastewater, and Stormwater Infrastructure Management*. CRC Press.
- Güler, M. A. (2023). Türkiye’de Asgari Ücretin Araçsallaştırılması: 2002-2022 Dönemi Üzerine Bir İnceleme. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), 155-171. <https://doi.org/10.30586/pek.1296552>
- Happy-City (2024). Happy City Index 2024. <https://happy-city-index.com/> Erişim Tarihi:17.05.24
- Iese (2022). IESE Cities in Motion Index 2022. <https://www.iese.edu/media/research/pdfs/ST-0633-E.pdf> Erişim Tarihi:06.08.24
- Innovation-Cities (2023). Innovation Cities Index 2022-2023: Global 500 World’s Most Innovative Cities. <https://innovation-cities.com/worlds-most-innovative-cities-2022-2023-city-rankings/26453/> Erişim Tarihi:06.08.24
- İğdeli, A. ve Ay, M. (2021). Boşanmanın Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Türkiye İçin Bölgesel Panel Veri Analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 1-22. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.670198>
- Jorgenson, A. K., & Clark, B. (2010). Assessing the Temporal Stability of the Population/Environment Relationship in Comparative Perspective: A Cross-National Panel Study of Carbon Dioxide Emissions, 1960–2005. *Population and Environment*, 32(1), 27-41. DOI: 10.1007/s11111-010-0117-x
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). The Balanced Scorecard—Measures that Drive Performance. *Harvard Business Review*, 70(1), 71-79.
- Kaplan, S., & Garrick, B. J. (1981). On the Quantitative Definition of Risk. *Risk Analysis*, 1(1), 11-27.
- Karabetça, A. R. (2021). Ormanlar Gibi Sürdürülebilir ve Dirençli Şehirler Tasarlanabilir mi?. *Türkiye Çevrimiçi Tasarım Sanatı ve İletişim Dergisi*, 11(2), 334-346.
- Kaşıkırık, A. (2023). Stratejik Planlarda Kadınlar: Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzini Sürmek. *Anadolu Strateji Dergisi*, 5(1), 125-159.

- Kaya, H. E. ve Taylan Susan, A. (2020). Sürdürülebilir Bir Kentleşme Yaklaşımı Olarak, Ekolojik Planlama ve Eko-Kentler. *İDEALKENT*, 11(30), 909-937. <https://doi.org/10.31198/idealkent.533730>
- Kelling, G. L., & Coles, C. M. (1996). *Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*. Simon and Schuster.
- Koç, C. (2022). Entegre Kentsel Su Yönetimi, Kentsel Su Güvenliği ve Değerlendirme Yöntemi Üzerine Bir Çalışma.. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, (38), 282-295. <https://doi.org/10.31590/ejosat.1104414>
- Livewirecalgary (2024). The Global Liveability Index 2024. <https://livewirecalgary.com/wp-content/uploads/2024/06/The-Global-Liveability-Index-Summary-Report-final.pdf> Erişim Tarihi:15.05.24
- Mileti, D. S. (1999). *Disasters by Design: A Reassessment of Natural Hazards in the United States*. Joseph Henry Press. DOI: 10.17226/5782
- Mitchell, R. C., & Carson, R. T. (1989). *Using Surveys to Value Public Goods: The Contingent Valuation Method*. Resources for the Future.
- Morim-Foundation (2023). Global Power Ctiy Index. https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2023_summary.pdf Erişim Tarihi:20.05.24
- Morlok, E. K., & Chang, D. J. (2004). Measuring Capacity Flexibility of a Transportation System. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 38(6), 405-420. DOI: 10.1016/j.tra.2004.03.001
- Neely, A., Adams, C., & Kennerley, M. (2002). *The Performance Prism: The Scorecard for Measuring and Managing Business Success*. Financial Times/Prentice Hall.
- Noll, H. H. (2004). Social Indicators and Quality of Life Research: Background, Achievements and Current Trends. In Noll (Ed.), *Social Indicators Research* (Vol. 87). Springer. DOI: 10.1007/978-3-663-09215-5_7
- Numbeo (2024). Quality of Life Index by City 2024 Mid-Year. <https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings.jsp> Erişim Tarihi:15.05.24
- Öksüz, M. (2023). Eğitim Harcamaları ile Cinsiyete Göre Genç İşsizlik İlişkisi: Türkiye Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 21(49), 459-481. <https://doi.org/10.35408/comuybd.1250348>
- Özaslan, A. (2023). Sürdürülebilir Kalkınma Yolunda Yeşil Büyüme Stratejilerinin Kentlere Yansıması. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 98-113. <https://doi.org/10.55050/sarad.1183810>

- Parmenter, D. (2015). *Key Performance Indicators: Developing, Implementing, and Using Winning KPIs*. John Wiley & Sons.
- Pomeroy, R. S., Watson, L. M., Parks, J. E., & Cid, G. A. (2006). How is Your MPA Doing? A Methodology for Evaluating the Management Effectiveness of Marine Protected Areas. *Ocean & Coastal Management*, 49(5-6), 485-502. DOI: 10.1016/j.ocecoaman.2005.05.004
- Poyraz, F. (2024). Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama: Bir Literatür Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 22(52), 366-395. <https://doi.org/10.35408/comuybd.1374732>
- Rankingroyals (2023a). Top 10 Greenest Cities in the World. <https://rankingroyals.com/travel/top-10-greenest-cities-in-the-world/> Erişim Tarihi:18.05.24
- Rankingroyals (2023b). World's Richest Cities by GDP (Nominal). <https://rankingroyals.com/infographics/worlds-richest-cities-by-gdp-nominal/> Erişim Tarihi:20.05.24
- Rankingroyals (2023c). Safest Cities In The World (424 Cities Ranked) <https://rankingroyals.com/infographics/safest-cities-in-the-world-424-cities-ranked/> Erişim Tarihi:20.05.24
- Rankingroyals (2023d). Most Dangerous Cities in the World. <https://rankingroyals.com/infographics/most-dangerous-cities-in-the-world/> Erişim Tarihi:20.05.24
- Reiss, A. J. (1985). *Policing a City's Central District: The Oakland Story*. National Institute of Justice.
- Rogers, P., & Hall, A. W. (2003). *Effective Water Governance (Vol. 7)*. Global Water Partnership.
- Rose, A. (2004). Defining and Measuring Economic Resilience to Disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 13(4), 307-314. DOI: 10.1108/09653560410556528
- Schalock, R. L. (2004). The Concept of Quality of Life: What We Know and Do Not Know. *Journal of Intellectual Disability Research*, 48(3), 203-216. DOI: 10.1111/j.1365-2788.2003.00558.x
- Sirgy, M. J. (2001). *Handbook of Quality-of-Life Research: An Ethical Marketing Perspective*. Springer. DOI: 10.1007/978-94-015-9837-8
- Süklüm, N. (2022). Çevresel Sürdürülebilirliğin Önemli Aktörlerinden Belediyelerde Çevresel Maliyetler: Büyükşehir Belediyeleri Özelinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 17(1), 60-74.
- Şener, S. (2022). Legatum Refah Endeksi Göstergeleri ve Verileri Kullanılarak Refahın Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(1), 46-70. <https://doi.org/10.17153/oguiibf.981581>

- Şimşek, B. ve Mete, M. (2023). Türkiye’de Sağlık Hizmetlerine Erişimin Sağlık Coğrafyasına Dayalı Mortaliteye Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*(15), 133-154.
- Theworldtravelindex (2024). The Cities With the Best Infrastructure in The World. <https://theworldtravelindex.com/en/cities/infrastructure-index>. Erişim Tarihi:20.05.24
- UN-Habitat. (2007). *Enhancing Urban Safety and Security: Global Report on Human Settlements 2007*. Earthscan.
- Veenhoven, R. (2000). The Four Qualities of Life: Ordering Concepts and Measures of the Good Life. *Journal of Happiness Studies*, 1(1), 1-39. DOI: 10.1007/978-94-007-5702-8_11
- WCED (World Commission on Environment and Development). (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press.
- Wilkinson, R. G. (2001). *Mind the Gap: Hierarchies, Health and Human Evolution*. Weidenfeld & Nicolson.
- William-Russell (2023a). Global Transport Index: Where In The World Has The Best Public Transport? <https://www.william-russell.com/blog/global-transport-index/> Erişim Tarihi:20.05.24